

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 1 NOVEMBER 1922

No. 357

INHOUD

	Blz.
DE MILLIOENEN-NOTA door <i>Mr. R. J. H. Patijn</i>	936
Het spook van de 110 miljoen inwoners in Nederland ver- dwenen door <i>Prof. Mr. H. W. Methorst</i>	940
Het Bevolkingsvraagstuk door <i>Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford</i> <i>Kocq van Breugel</i>	941
De ethische zijde van het Neo-Malthusianisme door <i>Prof.</i> <i>Dr. J. H. F. Kohlbrugge</i>	941
De Mark-crisis door <i>Dr. Kurt Singer</i>	941
Londensche Correspondentie	944
AANTEKENINGEN:	
De uitvoer van Duitsche chemicaliën van Juli 1921 tot Juni 1922	945
Aantal in den vreemde wonende Japanners	945
De Nationale Bank van Oostenrijk. Vertraging in de oprichting	946
MAANDCIJFERS:	
Postchèque en Girodienst	946
Productie der Kolenmijnen	946
Handelsbeweging over de maand September 1922	947
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	948—954
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*

Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,—
per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen
het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt bestist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

31 OCTOBER 1922.

In het begin der week was de geldmarkt iets rui-
mer, zoodat particulier disconto voor 3% pCt. gemak-
kelijk te plaatsen was. Later werd echter de geldvraag
voor de maandwisseling al sterk merkbaar en kon
men wissels alleen voor 3½ pCt. onderbrengen, terwijl
gisteren het grootste gedeelte alleen voor 4 pCt. plaat-
sing kon vinden. Ook de prolongatienoteering was
vast. Hedon 4¼ à 4½ pCt.

De post Binnenlandsche Wissels op den weekstaat
van de Nederlandsche Bank vertoont een stijging van
omtrent f 3,5 mill.; daar het bedrag van rechtstreeks
bij de Bank ondergebracht schatkistpapier onveran-

derd bleef op f 65,— mill., is deze toename te stellen
op rekening van meerdere eischen van het bedrijfs-
leven. Het beleening-totaal steeg deze week van
f 107,1 mill. tot f 119,4 mill.; de goederenbeleenin-
gen geven een verlaging ten bedrage van ca. f 4 mill.
te zien, terwijl de effectenposten een stijging van
omtrent f 16 mill. vertoont. Verondersteld mag wor-
den, dat zoowel de stijging van het beleeningcijfer
als die der binnenlandsche wissels verband houden
met de maandwisseling.

De wijzigingen in „Munt en Muntmateriaal” ble-
ven beperkt tot een geringe stijging van den zilver-
voorraad ten bedrage van ruim 1 ton, waarschijnlijk
veroorzaakt, doordat de Bank meer aan rijksdaalders
hoeft ingehouden dan aan guldens is uitgegeven. De
diverse rekeningen onder het actief stegen met ruim
f 3 mill.; daar de daling van „Papier op het Buiten-
land” een nagenoeg gelijk bedrag vertegenwoordigt,
worden blijkbaar deze week slechts in beperkte mate
dollars door de Bank afgegeven.

De bankbiljettencirculatie steeg van f 974,1 mill.
tot f 994,2 mill.; de rekening-courant saldi daalden
met ca. f 7 mill., terwijl het beschikbaar metaalsaldo
zich stelde op f 386,3 mill. tegen f 388,8 mill. op den
vorigen weekstaat.

De meeste wisselkoersen waren deze berichtsweek
meer stabiel, alleen Parijs en België liepen opnieuw
belangrijk terug. Het schijnt, dat de daling van deze
wissels in den laatsten tijd niet onbelangrijk in de
hand gewerkt wordt door een vlucht voor den frank,
die breede lagen der bevolking leidt tot aankopen
van buitenlandsche wissels en vooral van buitenland-
sche effecten.

LONDEN, 28 OCTOBER 1922.

De geldmarkt is gedurende de afgelopen week
overwegend vast geweest. Reeds op Maandag bleek
het aanbod in de open markt à 2½ pCt. onvoldoende
en moest een belangrijk bedrag bij de Bank voor een
week à 3½ pCt. worden opgenomen. Nadien is dag-
geld op 2½ pCt. vast gebleven, doch een tweede op-
name bij de centrale instelling kon vermeden worden.
Eenige saldo's zijn tegen 1½ pCt. afgedaan. Zeven-
daagsgeld was tegen 1½ pCt. verkrijgbaar.

Op de discontomarkt was de stemming eveneens
vaster, alhoewel de omvang der zaken beperkt bleef.
De noteeringen stelden zich als volgt:

2-maands papier	2 ³ / ₁₆ —¼ pCt.
3- „ „	2 ³ / ₈ — ⁷ / ₁₀ pCt.
4- „ „	2 ⁷ / ₁₆ —½ pCt.
6- „ „	2 ⁵ / ₈ — ¹¹ / ₁₆ pCt.

DE MILLIOENENNOTA.

Wie de cijfers der Staatsbegroting voor 1923 beziet en kennis neemt van de Millioenennota, kan in redelijkheid niet ontkennen, dat de Regeering juist maakt met den toestand en een nieuw tijdperk in haar financieel beleid heeft geopend. Dat wij, ook als alle thans aangekondigde maatregelen zullen verwezenlijkt zijn, nog ver blijven van een bevredigenden toestand en dat er van herstel van het financieel evenwicht voorschands geen sprake is, staat m.i. vast. Niemand, die tot oordeelen in staat is, had het trouwens anders verwacht. De zieke was te ver heen om in eens weer op zijn beenen te worden gezet; dit is geen reden om zich niet te verheugen over teekenen, die op een begin van genezing wijzen.

Inperking van uitgaven werd bereikt door contingentering: ieder Departement moest 17 pCt. blijven beneden zijn raming voor het loopende jaar. De Minister van Financiën wijst er zelf op, dat deze methode van werken aanvechtbaar is. Wilde men in enkele weken in alle takken van administratie een belangrijke bezuiniging doorvoeren, dan moest echter wel een dergelijk summier procédé worden gevolgd. Al werd niet op alle hoofdstukken het aangegeven lagere peil bereikt, het is zeker van betekenis, dat de gewone uitgaven, die door den aanwas van bevolking en verschillende organieke regelingen een element van gestadig accres in zich bevatten, in één jaar tijds konden worden teruggebracht van f 643 millioen tot f 620 millioen. Een eerste verlaging van het tekort dus met f 23 millioen. Intusschen rijst, als men de verschillende posten der begroting doorloopt, meer dan eens de vraag, of men inderdaad met bezuiniging dan wel alleen met lagere ramingen te doen heeft. Zoo treft het, om een voorbeeld te noemen, dat op art. 151 van Hoofdstuk X A. voor steun aan werklozenkassen uit anderen hoofde dan volgens het Werkloosheidsbesluit 1917 een memoriepost is opgenomen, terwijl voor dit doel in 1922 niet minder dan f 6 millioen was geraamd. Het kan zijn, dat de zaak in orde is, omdat het inderdaad in de bedoeling ligt, dezen steun niet meer te verleen. ¹⁾ Doch waarom dan een memoriepost? Eén van beiden: of de Regeering is voornemens te dezer zake zoo noodig nog uitgaven te doen, en dan verdient het, ten einde den toestand niet beter voor te stellen dan hij is, de voorkeur een zoo goed mogelijk geraamd cijfer uit te trekken; of de memoriepost worde geschrapt. Op een totaal aan besparing van f 23 millioen speelt een post van f 6 millioen een te groote rol dan dat daaromtrent onzekerheid zou mogen blijven bestaan. In het algemeen treft men dit jaar op de verschillende hoofdstukken veel memorieposten aan. Dit geeft te denken. Een lage begroting is nog slechts het bewijs van het bestaan van voornemens tot zuinigheid. Moeten later tal van artikelen suppletoir worden verhoogd, dan komt het hinkende paard achteraan. De Minister van Financiën zal tegenover zijn ambtgenooten wel met ijzeren hand aan het bindend karakter der begroting mogen vasthouden; want de met kracht doorgevoerde besnoeiing van uitgaven met 17 pCt. zal in menigen tak van dienst tot heel wat hoofdbrekens aanleiding geven. Het gevaar is niet denkbeeldig, dat in den loop van het dienstjaar, als de aandacht wat minder op de bezuinigingsnoodzaak gevestigd is, de voortdurende inspanning om met het verlaagde bedrag rond te komen, zal verslappen. Mocht dit het geval worden, dan zou ten slotte heel wat minder worden bereikt dan nu in uitzicht wordt gesteld.

Een tweede belangrijke stap in de richting van herstel is de wederinvoering van een pensioenkorting van 3 pCt. over het geheele salaris der ambtenaren en van 5½ pCt. over dat deel van het traktement, dat f 3000,— niet te boven gaat. Behalve het bedrag, waarmede dientengevolge het tekort op den dienst der

¹⁾ De Memorie van Toelichting tot Hoofdstuk X A is op dit punt noch positief, noch duidelijk.

Posterijen zal dalen, wordt uit dien hoofde f 15 millioen verkregen. Het geldt hier ongetwijfeld een harden maatregel. Voor een ambtenaar, die met zijn gezin van: stel f 2000,— moet leven, is het geen kleinigheid, als hem f 170,—, d.i. meer dan een maand salaris, wordt ingehouden. Een dergelijk besluit is alléén te rechtvaardigen, indien de nood der schatkist tot het uiterste is gestegen. Dit is echter thans helaas het geval en niet één Regeering zou aan een bezuiniging op de traktementen kunnen ontkomen. Te betreuren valt, dat, als een gevolg van den voor deze besparing gekozen vorm, op de lagere traktementen percentsgewijze meer zal worden gekort, dan op de hogere. Een evenredige verlaging langs de geheele lijn met handhaving van het premievrij pensioen, gelijk bij de spoorwegen is voorgesteld, zou de voorkeur verdiend hebben. De Minister van Financiën heeft zich echter bij vroegere gelegenheden in zake de salarisregeling zoozeer vastgelegd, dat hem nu welhaast geen andere weg openstaat dan gebruik te maken van de bij de nieuwe Pensioenwet aan de Kroon verleende machtiging tot heffing van bijdragen voor pensioen. Er is intusschen veel te zeggen voor een wijziging van deze wetsbepaling, waardoor de korting voor alle traktementen op hetzelfde percentage zou kunnen worden bepaald. Daartoe ware schrapping van enkele woorden in art. 36 voldoende.

In de derde plaats legt de Minister, evenals ten vorigen jare, tot vermindering van het tekort beslag op wat meer in het Leeningsfonds zal vloeien dan noodig is tot dekking van renten en aflossingen der ten laste van dat fonds gebrachte leeningen. Onder de gegeven omstandigheden kan daartegen geen bezwaar worden geopperd.

Langs deze drie wegen wordt in totaal ongeveer f 50 millioen gevonden, een bedrag, dat ook bij de gezwollen cijfers van ons budget, gewicht in de schaal legt. Verdere besparingen, geraamd op f 37½ millioen, worden aangekondigd. De belangrijkste post is een verlaging van het Hoofdstuk Onderwijs ad circa f 30 millioen, waarvan f 20 millioen moet komen uit het bij de Tweede Kamer aanhangige wetsontwerp tot herziening der Onderwijswet. Of deze voordracht haar parlementaire loopbaan zonder ongelukken zal afrollen schijnt nog twijfelachtig: blijkens uitlatingen in enkele rechtsche persorganen staan nog niet alle seinen op veilig. In de onderstelling, dat de Regeering haar plannen zal vermogen door te zetten, kan men aannemen, dat zij er met de reeds genomen en de voorbereide maatregelen in zal slagen, het bestaande tekort met f 87½ millioen te verminderen, waarvan dan f 77½ millioen door beperking van uitgaven zal zijn verkregen. Inderdaad een resultaat, dat niet zonder energiek ingrijpen kon worden bereikt en waarvoor men in het bijzonder den Minister van Financiën dankbaar moet zijn.

* * *

Een vraag van geheel anderen aard is, of, na het tot stand brengen van de genoemde bezuinigingen, het financieel evenwicht zal zijn hersteld. Wie de Millioenennota oppervlakkig leest komt onder den indruk, dat men, op een nog niet gedekt saldo van f 5 millioen na, het kwaad te boven zal wezen en dat de toestand onzer financiën weder als nagenoeg gezond zal zijn te beschouwen. Zoo echter liggen, naar mijn overtuiging, de zaken niet. Men kan er den steller der Millioenennota terecht een grief van maken, dat hij, bij de indiening der begroting onder de huidige omstandigheden, nu het financieele probleem tijdelijk alle andere op den achtergrond dringt, niet vóór alles een objectieve en volledige uiteenzetting heeft gegeven van den stand van zaken en niet heeft aangetoond, in welke mate wij momenteel met de Staatsfinanciën interen en de toekomst van ons volk belasten. Ware dit geschied, dan zou duidelijk zijn uitgekomen, dat er in nog heel wat meer valt te voorzien, dan in de f 5 millioen; die in confesso zijn.

Het ware onbillijk niet te erkennen, dat de Minister van Financiën zich bij de samenstelling van zijne Nota in een moeilijk parket bevond. Hij stond voor het feit, dat het tegenwoordige Kabinet ook gedurende de afgelopen vierjarige periode het bewind in handen heeft gehad en dus verantwoordelijk is voor den staat, waarin 's Lands financieeën verkeert. Dat hij daarmede rekening hield was misschien niet wenschelijk maar althans menselijk. Men mag voorts onderstellen, dat de beheerder der schatkist duchtte, door een donker gekleurd beeld den crediteuren van den Staat een schrik op het lijf te jagen en hen, op wie men voor de nieuw te sluiten leeningen rekent, ertoe te brengen, zich afzijdig te houden. Deze overweging behoeft intusschen, naar het mij voorkomt, op dit oogenblik niet te zwaar te wegen. Het buitenland, dat thans veel meer aandacht aan onze emissies schenkt dan vroeger, verdiept zich niet in onze budgetcijfers en geeft zijn crediet op grond van den welverdienden roep van eerlijkheid en beradenheid, dien ons volk in de wereld geniet. De binnenlandsche belegger weet wel, dat momenteel de toestand onzer publieke financiën verre van rooskleurig is, doch zal als tot dusver op de staatsleeningen inschrijven, mits hij gevoelt, dat onze Regeerders vast besloten zijn te doen wat noodig is om het evenwicht te herstellen. Vóór alles geldt het, dat vertrouwen te wekken. Van daar het groote belang om de Volksvertegenwoordiging en de Natie in haar geheel te doordringen van de onafwijsbare noodzakelijkheid om zich zeer belangrijke beperkingen van uitgaven te getroosten en voorloopig te blijven getroosten. In dit opzicht zal de Regeering echter op den duur alleen dan den noodigen steun in het Land vinden, indien zij den werkelijken toestand helder en volledig blootlegt. De Millioenennota geeft daaromtrent niet het licht, dat men er van had mogen verwachten.

Al dadelijk treft de gemakkelijke wijze, waarop de Minister zich van twee belangrijke tekorten afmaakt, nl. van die op het post- en op het spoorwegbedrijf. „Daaraan moet een volstrekt einde gemaakt worden”, leest men in de Nota. Uitnemend, maar met het uitspreken van dit anathema zijn de tekorten de wereld niet uit. Wat het postbedrijf betreft, zoo is het mogelijk, dat de Minister gerechtigd is, het nadeelig saldo daarop zonder verder commentaar voor „memorie” uit te trekken. Terwijl de tekorten van dezen dienst in de laatste jaren tot een bedenkelijke hoogte waren opgelopen (over 1919 bedroeg het f 10 millioen, over 1920 f 17,3 millioen, voor 1921 werd het geraamd op f 13,2 millioen) kon de raming voor het loopende jaar reeds dalen tot f 2,8 millioen. Het is dus geenszins uitgesloten, dat in 1923 de ontvangsten de uitgaven zullen dekken, al blijft dit bij de heerschende malaise onzeker. De Minister kan ten slotte het publiek niet dwingen, postzegels te koopen. Maar van het tekort op den spoorwegdienst is men voorhands nog niet af. Het nadeelig saldo ad f 33 millioen over 1921 zal voor 1922 vermoedelijk dalen tot ongeveer f 24 millioen; met een dergelijk bedrag moet evenwel het door den Minister op den gewonen staatsdienst becijferd tekort van f 42½ millioen worden verhoogd. De Directie der spoorwegen maakt evenzeer als de Regeering ernst met de beperking van de uitgaven en men doet wat men kan. Intusschen, de einduitkomst is afhankelijk niet van de uitgaven alléén doch ook van de ontvangsten en deze heeft men niet in de hand. Zelfs indien de nog steeds aanhoudende, onrustbarende daling van de spoorwegontvangsten geen verderen voortgang maakt en alle voorgenomen bezuinigingsmaatregelen hun beslag zullen hebben gekregen, zal, voorzoover thans is na te gaan, ook in 1923 het spoorwegbedrijf een tekort opleveren, dat eerst in de Staatsrekening over 1924 tot uitdrukking zal komen. Bij de ontwikkeling van zijn „perspectief” voor de toekomst gaat de Minister dit punt voorbij.

In hooge mate aanvechtbaar is in de tweede plaats de rangschikking van het spoorwegtekort over 1921

onder de crisisuitgaven. De crisisdienst is een kind van den oorlog. Ten einde zich rekenschap te kunnen blijven geven van den gang van zaken op financieel gebied, werden alle uitgaven, waartoe de wereldoorlog ons dwong, bijeengevoegd onder de categorie „crisisuitgaven”. Renten en aflossingen der leeningen, ter bestrijding van die uitgaven gesloten, komen ten laste van het Leeningsfonds, terwijl dit wordt goedge schreven voor de opbrengst van speciaal daarvoor aangevozen belastingen. Tegen die regeling is niets in te brengen. Zij wordt echter een kwaad, wanneer zij aanleiding geeft tot budgetaire practijken, die op zichzelf onjuist zijn en bovendien het inzicht in den financieelen toestand verduisteren. Alle crisisuitgaven, van den eersten dag van den oorlog af, behoorden naar haren aard tot de rubriek der uitgaven, die de draagkracht der Natie niet verhoogden, waarvoor dus niet geleend mag worden en die naar goede beginselen dadelijk uit de belastingen moeten worden bestreden. Uit den aard der zaak was dit laatste onmogelijk en men was dus wel *genoodzaakt* een deel van de financieele gevolgen van den oorlog op het nageslacht af te wentelen. Hier gold: nood breekt wet. — Nu rijst intusschen de vraag, in hoeverre het geoorloofd is, nog steeds voort te gaan met bijboeking van uitgaven op het hoofd oorlogsgevolgen (crisisdienst). Het behoeft geen betoog, dat men zich een rad voor de oogen draait, als men zich van uitgaven, die men geen kans ziet uit de gewone middelen van den Staat te bestrijden, afmaakt door ze te bestempelen tot „crisisuitgaven”. Bezieet men de millioenennota uit dit oogpunt, dan levert zij stof tot critiek. In totaal wordt een bedrag van f 3.828.700 gerangschikt onder den crisisdienst. Voor zoover het betreft posten als bijv. „distributiegerechten” (f 3000), „ondersteuning van gewezen militairen” (f 42.000), „kosten van tijdelijke crisisafdeelingen en afwikkeling van crisiszaken” (f 60.000) laat het zich verdedigen, dat de Minister deze nog als naweën van den oorlog onderbrongt onder de uitgaven, waarvoor de oorlogsleeningen zijn gesloten. Op zijn minst twijfelachtig is het, of dit met recht geschiedt voor verschillende andere posten. Wanneer in het vijfde jaar na den wapenstilstand nog f 650.000 moet worden uitgegeven voor politietroepen als grensbewaking, dan heeft men niet langer te doen met liquidatie van den oorlogstoestand, maar met maatregelen, noodig in verband met oeconomische en sociale verhoudingen bij onze bureu, zooals die door den oorlog zijn geschapen. Er is geen reden om aan te nemen, dat daarin spoedig verbetering zal komen. Hetzelfde geldt van den belangrijken post ad f 2 millioen ter zake van subsidiën aan gemeenten in de kosten van armenzorg in verband met de opheffing van het Steuncomité. Kunnen de gemeenten daar thans nog niet buiten, dan is de oorzaak daarvan niet het feit, dat er eenige jaren geleden een steuncomité heeft bestaan, maar de armoede, die de oorlog in sommige kringen heeft gebracht en die men nog in lange jaren niet te boven zal zijn. Naar haren aard behooren dergelijke uitgaven onder de „gewone” gerangschikt te worden, ook al hoopt men ze binnen afzienbaren tijd weer achterwege te kunnen laten. Er is veel voor te zeggen, de geheele rubriek „crisisuitgaven” als gesloten te beschouwen.

Groot belang heeft de zaak voor de begroting van 1923 niet meer, daar het totaal bedrag dezer uitgaven beneden f 4 millioen blijft. Maar dit wordt anders, wanneer de Minister de tientallen millioenen der spoorwegtekorten naar den crisisdienst gaat verwijzen. Deze behooren daarop zeer stellig niet thuis. Ontkend wordt natuurlijk niet, dat er verband is tusschen de ongunstige resultaten van de exploitatie der spoorwegen en den wereldoorlog. Het geringe goederenvervoer, de dure kolen, de hooge lonen hangen alle samen met de toestanden op oeconomisch en sociaal gebied, die de oorlog heeft in het leven geroepen. Intusschen het thans levende geslacht zal geen wereld meer kennen, die niet voor een goed deel moet worden

verklaard uit de geweldige, achter ons liggende crisis. Dit zal geen vrijbrief geven om de uitgaven, waarvoor men de middelen niet heeft, te doen betalen door hen, die na ons komen.

Het punt in quaestie heeft uitsluitend beteekenis voor den indruk, dien de millioenennota vestigt ten aanzien van den huidige financieelen toestand. Want materieel maakt het niet het minste of geringste onderscheid, of men de nadeelige saldi op de spoorwegexploitatie bij het tekort op den gewonnen dienst telt, dan wel op den crisisdienst boekt. De saldi zijn er en het is voor het oogenblik ondoenlijk ze uit de opbrengst der belastingen te dekken. Zij zullen dus, hoe men ze ook noemt, tot hun volle bedrag de in de toekomst te sluiten leeningen verhoogen¹⁾. Maar wil men zich rekenschap geven van de mate, waarin wij interen, dan mag men de spoorwegtekorten niet wegdoezelen.

Men verkrijgt voorts slechts een onvolledig beeld van onze Rijksfinanciën, wanneer men geen rekening houdt met de kwalijk verdedigbare belasting van de toekomst, die het gevolg is van de stijging van het voor pensioenen verschuldigd bedrag. Gelijk bekend, zou, om te bereiken, dat de druk, dien de pensioenen van de in dienst zijnde vóór 1 Januari 1922 aangestelde ambtenaren op het budget oefenen, niet stijgt boven het tegenwoordige bedrag, gedurende 40 jaren noodig zijn een jaarlijksche storting ad *f* 16,1 millioen, rente op rente uitstaande²⁾. Alléén op die wijze kan worden voorkomen, dat de obligo's, ter zake van pensioenen tegenover de bedoelde ambtenaren aangegaan, ten deele op de toekomst worden afgewenteld. Ten vorigen jare verklaarde de Minister van Financiën, dat „tot gelukkiger tijden” moest worden gewacht om de fout te herstellen. Al zal dit laatste als onvermijdelijk moeten worden erkend, zoo blijft er plaats voor de opmerking, dat die gelukkiger tijden te langer zullen uitblijven naar mate men de dekking van uitgaven, die ingevolge goede regelen nu zou moeten geschieden, naar de toekomst verschuift. Wat hiervan zij, inmiddels heeft er in verband met de geldende pensioenregeling intering plaats tot een aanzienlijk en jaarlijks stijgend bedrag. Het geldt hier een zwakke plek in ons financieel wezen, die reeds van ouden datum is; doch het bezwaar is ernstiger geworden dan vroeger door de verbetering van de traktementen en de uitbreiding van het getal ambtenaren. Bovendien kon men zich voor den oorlog, toen onze publieke geldmiddelen over het algemeen als gezond waren aan te merken en de oeconomische draagkracht der Natie geregeld toenam, met minder gevaar ten aanzien van één onderdeel van den staatsdienst een op zich zelve bedenkelijke financieele practijk veroorloven dan thans, nu de oorlog noopte reeds voor zeer groote bedragen wissels op de toekomst te trekken en de opgaande oeconomische lijn met een scherpe curve naar omlaag is gebogen.

Dezelfde bedenking doet zich voor naar aanleiding van de regeling der pensioenen van het spoorwegpersoneel. Om een eind te maken aan de intering ter zake van deze pensioenen zou per jaar ongeveer *f* 8 millioen meer in de fondsen der maatschappijen moeten worden gestort. Voor een zuivere berekening behoort het spoorwegtekort jaarlijks met dit bedrag te worden verhoogd.

Door het in werking treden van de Ouderdomswet

¹⁾ De Millioenennota vermeldt, dat er nog een overschot van de oorlogsleeningen beschikbaar is. Dit is intusschen slechts formeel en uit een oogpunt van boekhouding het geval, daar uit den aard der zaak de opbrengsten dier leeningen sinds lang verbruikt zijn.

²⁾ Dit cijfer is ontleend aan een in 1919 verschenen verslag eener Staatscommissie. Uit een nota der Regeering van October 1921, ingediend bij de behandeling van het ontwerp-Pensioenwet, volgt, dat de annuïteit op dit oogenblik om drie redenen belangrijk hooger zou moeten zijn. Hoeveel zij momenteel zou moeten bedragen, is n.f. uit gepubliceerde stukken niet na te gaan.

1919 is verder een analoge quaestie op ander terrein geschapen. De ingezetene, die niet jonger is dan 35 en niet ouder dan 65 jaar, kan zich tegen de premie, vastgesteld voor personen, niet ouder dan 34 jaar, verzekeren voor een rente van *f* 3 per week na het bereiken van den 65-jarigen leeftijd. Wat deze premie te laag is zal het Rijk hebben bij te passen. Aangezien de termijn van deelneming eerst 3 December 1923 verstrykt, staat nog niet volkomen vast, met welk bedrag uit dezen hoofde het budget nieuw zal zijn te belasten. Ik heb reden te onderstellen, dat vermoedelijk gedurende 30 jaren een annuïteit van ongeveer *f* 15 millioen op de begroting zal zijn te brengen. Deze raming kan te hoog of te laag blijken, doch bij de beschouwing van den stand der Rijksfinanciën dient met het belangrijke obligo uit art. 24 der Ouderdomswet rekening te worden gehouden. Het laat zich zeer wel verdedigen, dat daarvoor tot dusver geen post op de begroting is uitgetrokken, omdat, zolang nieuwe deelnemers zich kunnen aanmelden, het benodigde bedrag niet met nauwkeurigheid kan worden uitgedijferd. De verzekeringen in quaestie zijn echter 3 December 1919 ingegaan en de ouderdomsrenten worden sedert eenige jaren aan de rechthebbenden uitgekeerd. Daarentegen zijn nog geen annuïteiten betaald, zoodat die over 1920, 1921 en 1922, verhoogd met rente op rente later zullen zijn in te halen. Hetzelfde zal voor 1923 het geval worden. Mitsdien moet men, om zich rekenschap te geven van de bedragen, waarmede in de evengenoemde jaren de toekomst is belast ter zake van uitgaven, die naar juiste beginselen uit de inkomsten van die jaren hare bestrijding hadden behooren te vinden, de tekorten op die diensten verhoogen met de onbetaald gebleven annuïteiten.

Mochten bovenstaande beschouwingen juist zijn, dan is daaruit ongeveer na te gaan, hoeveel de Staat in de jaren 1922 en 1923 zal interen. Men verkrijgt dan — den z.g. crisisdienst buiten beschouwing latend — onderstaand resultaat.

	1922.	1923.
Tekort op den gewonnen dienst (Mill.nota) ..	<i>f</i> 34,500,000	<i>f</i> 42,500,000
Spoorwegtekort (resp. in 1921 en 1922)....	„ 33,000,000	„ 24,000,000
Ann. Rijkspensioenen ..	„ 16,100,000	„ 16,100,000
Storting pensioenfondsen der spoorwegmaatschappijen	„ 8,000,000	„ 8,000,000
Ouderdomswet	„ 15,000,000	„ 15,000,000

Totaal intering.. *f* 106,600,000 *f* 105,500,000¹⁾

Betrekt men ook den crisisdienst in de beschouwing, dan stijgen deze totalen resp. voor 1922 en 1923 tot ongeveer *f* 345 millioen en *f* 109 millioen; waarbij dan intusschen in het oog is te houden, dat het zeer hooge cijfer der crisisuitgaven voor 1922 grootendeels zijn verklaring vindt in uitgaven voor de levensmiddelenvoorziening, die ten laste van dat dienstjaar worden geregulariseerd, doch in voorafgaande jaren zijn gedaan.

Uit deze cijfers is moeilijk een andere slotsom te trekken, dan dat wij, niettegenstaande het aanvankelijk krachtig ingrijpen der Regeering, van een volledig herstel van het financieel evenwicht nog ver verwijderd zijn.

Biedt nu het „perspectief”, om in de terminologie der Millioenennota te blijven, veel lichtpunten?

De 37½ millioen besparing, die de Minister in de naaste toekomst na 1923 in uitzicht stelt, vormen ongetwijfeld een lichtpunt van beteekenis. Van minder

¹⁾ Het totaal aan intering zou voor 1923 ongeveer *f* 40 millioen hooger zijn, indien de Regeering er niet in geslaagd was, in vergelijking met het vorige jaar de uitgaven met *f* 23 millioen te beperken en niet gerekend had op de korting ad 8½ pCt. op de traktementen.

verre strekking zal wel zijn, wat „sommige nieuwe bezuinigingsapparaten” nog kunnen uitwerken. Hoopvol stemt, dat de Regeering verklaart, in de eerstvolgende jaren haar volle aandacht te zullen vestigen op „voortgaande versobering van den publieken dienst.” Dit zal wel noodig zijn, want aan ongunstige factoren voor de toekomst onzer financiën ontbreekt het niet.

De Minister zelf vestigt er de aandacht op, dat „hoogstwaarschijnlijk” op verderen teruggang van de middelen valt te rekenen. En hoe staat het met nieuwe belangrijke uitgaven, die tot voor korten tijd in de bedoeling der Regeering lagen? Is, om een voorbeeld te noemen, de Vlootwet van de baan? Het is te meer bevreemdend, hieromtrent bij de ontwikkeling van het toekomstbeeld niets te vernemen, omdat het sedert 1917 als normale, jaarlijksche belasting van het budget voor nieuw-bouw bij Marine uitgetrokken bedrag van f 6 miljoen is teruggebracht tot f 4 miljoen. Wat de nota tot toelichting van deze vermindering aantekent, is verre van duidelijk. Evenmin vindt men in de begrotingsstukken licht omtrent de kosten van aanschaffing van geschut en ammunities, die bij de behandeling van het laatste legerontwerp een zoo groote rol speelden. De Minister van Oorlog deelt in de toelichting tot Hoofdstuk VIII mede, dat men bezig is op de voorhanden voorraden in te teren en dat het zoo niet kan voortgaan. Wat zijn ten deze de plannen der Regeering? Voor deze beide, ook uit geldelijk oogpunt zoo gewichtige onderwerpen, zal het aan belangstelling in de Tweede Kamer wel niet ontbreken.

Wenschelijk ware, dat mede een ander punt tot klaarheid werd gebracht. Blijkens de specificatie bij Hoofdstuk VII B was tot 1 Juli 1922 voor woningbouw toegekend krachtens art. 33 der Woningwet f 657,7 miljoen en aan voorschotten met premiebouw f 80,8 miljoen, te zamen f 738½ miljoen. Dit kolossale bedrag vertegenwoordigt, als het geheel zal zijn uitgekeerd, een actief aan rentegevende vorderingen. De debitrices zijn voor ongeveer ¼ vereenigingen, die geen ander vermogen hebben dan haar bezit aan, voor een goed deel in den duren tijd gebouwde, huizen: de door haar verschuldigde annuïteiten moeten uit de huren komen. Het behoeft geen betoog, dat hierin een groot risico voor den geldgever is gelegen. Mochten de vereenigingen, in verband met den dalenden loonstandaard, een belangrijk deel der woningen niet voor de berekende prijzen kunnen verhuren, dan zullen zij wel in gebreke moeten blijven ter zake van rente en aflossing der voorschotten. Gaat het dien kant op dan zullen de gemeenten, die in de eerste plaats het risico dragen voor de solvabiliteit der debitrices, in niet geringe moeilijkheden geraken. In de practijk zou de Staat de schade bezwaarlijk geheel voor rekening van de gemeenten kunnen laten, en op zijn beurt offers hebben te brengen. De steun voor den woningbouw, die nu bijna geheel ten laste van den buitengewonen dienst wordt gebracht, zou dan een bedenkelijken druk gaan oefenen ook op het budget der gewone uitgaven. In dat geval zouden de gevolgen der woningbouwpolitiek der laatste jaren als een donkere wolk boven de toekomst onzer financiën hangen. In het algemeen zal het raadzaam zijn, dat men zich ernstig rekenschap geeft van de mogelijkheid, den woningbouw op den tegenwoordigen voet te blijven financieren. Nu het bedrag der reeds verstrekte en toegezegde voorschotten ongeveer ¾ milliard beloopt, wordt het allengs tijd, zich aan die vraag te laten gelegen liggen.

De minister roert in de Millioenennota ook de wenschelijkheid van belastingverlaging aan. „Zonder verlaging van sommige al te drukkende belastingen zal,” zoo leest men, „een blijvend herstel van het economisch leven bezwaarlijk zijn te bereiken”. Hoe volkomen juist deze uitspraak ook moge zijn, zij ware niettemin allicht beter achterwege gebleven, daar zij

voedsel kan geven aan de onjuiste opvatting, als zou het herstel van het financieel evenwicht reeds in het verschiet zijn en binnen niet te langen tijd zelfs aan belastingverlaging kunnen worden gedacht. Veeleer staat te vreezen, dat reeds in het volgend jaar een scherpe verhooging van belastingpercentages onvermijdelijk zal blijken; wel niet bij het Rijk, doch, wat voor de ingezetenen op hetzelfde neerkomt, bij tal van gemeenten. Wie kennis neemt van de begrooting voor 1923 van Amsterdam, kan zich niet aan den indruk onttrekken, dat de vroede vaders der hoofdstad met de noodvlag in top varen. Ten plattelande dreigt de toestand zorgelijk te worden. De meeste plattelandsgemeenten zijn voor haar geldmiddelen geheel afhankelijk van de uitkomsten der landbouwbedrijven. Voor den landbouw 1922, in vergelijking althans met de periode die achter ons ligt, een ongunstig jaar, zoodat de gemeentelijke kohieren in 1923 veel lager cijfers zullen te zien geven dan tot dusver. Om de vroegere opbrengsten te verzekeren, zullen dan de percentages naar boven moeten. Juist de Minister de Geer zal moeilijk doof kunnen blijven, als straks wederom van alle kanten noodkreten uit de Gemeenten opgaan. Maar waar zal het Rijk voor het oogenblik het geld vandaan halen om bij te springen? Het is te hopen, dat, zoo er al van steun uit 's Rijks kas aan gemeenten sprake is, deze uitsluitend zal worden verleend aan gemeenten, die eerst door drastische bezuinigingsmaatregelen gedaan hebben, wat eenigszins mogelijk is om zich zelve te helpen.

Rooskleurig is het „perspectief”, dat zich opent, waarlijk niet. Dank zij den nieuwen koers zijn wij op den goeden weg gekomen, zij het ook, dat wij nog ver van het einddoel verwijderd zijn. Wie meent, dat de Minister van Financiën reeds bij de begrooting voor 1923 veel meer had kunnen bereiken dan hij bereikt heeft, onderschat m.i. de groote moeilijkheden aan ingrijpende beperking van uitgaven verbonden. De Regeering zal echter haar jongste financieele politiek gedurende enkele jaren krachtig moeten doorzetten. Moge zij daarvoor de noodige medewerking van de zijde der Volksvertegenwoordiging vinden. Het zal wel een illussie zijn te hopen op een soort Godsvrede voor een tijdperk van twee of drie jaren, gedurende hetwelk men de handen zou kunnen ineenslaan om vóór alles onze publieke financiën weer als vroeger op hechten grondslag te vestigen. Toch zou het landsbelang daardoor in hooge mate gebaat zijn en, naar mijne overtuiging óók dat der verschillende staatkundige partijen. Geen dezer zou voor de toekomst iets van haar program behoeven prijs te geven, terwijl de verwezenlijking van welk politiek desideratum ook bereikbaarder zal worden, wanneer zij, die de regeermacht in handen hebben, wederom over gezonde financiën beschikken, dan als men aan alle zijden vast zit gelijk nu. Wordt niet radicaal gebroken met een financieel beleid als in den laatsten tijd gevolgd, dan zal het van jaar op jaar ondoenlijker worden, op eenig gebied iets van beteekenis tot stand te brengen. Het onverbreekbaar verband tusschen goede politiek en goede financiën gevoelen wij nu aan den lijve. De tegenwoordige generatie heeft een welvarend en in oeconomische beteekenis gestadig vooruitgaand land van het geslacht vóór ons overgenomen; het is de plicht van ieder, die eenige verantwoordelijkheid draagt, er naar vermogen voor te waken, dat zij, die na ons komen, hetzelfde van ons zullen kunnen getuigen.

Tot slot één opmerking van algemeenen aard. De vraag, hoe men staat tegenover het financieele probleem van het oogenblik, wordt ten deele beheerscht door de opvatting, die men koestert omtrent aard en duur van de tegenwoordige inzinking. Wie meent, dat wij slechts te doen hebben met een voorbijgaand verschijnsel, met een malaise zooals er zich ook

vroeger in perioden van normale ontwikkeling hebben voorgedaan, zal er misschien geen overwegend bezwaar in zien, de moeilijkheden, waarmede wij te kampen hebben, gedeeltelijk te omgaan door ze op de toekomst te schuiven. Zijn echter de huidige ongunstige verschijnselen op het gebied van handel, scheepvaart, nijverheid, landbouw te beschouwen als symptomen van een nieuwen oeconomischen toestand, die een blijvend karakter draagt en het gevolg is van de ontwijking en de verarming der maatschappij door den oorlog, dan valt niet te transigeeren en moet dadelijk en onverbiddelijk de tering naar de nering worden gezet. De Minister van Justitie spreekt in de Memorie van Toelichting tot Hoofdstuk IV, in tegenstelling tot het heden, van „meer normale tijden”; de vraag is echter, of de tijd, dien wij doorleven, niet juist als de „normale” moet worden aangevaard, terwijl wat achter ons ligt als een gelukkiger, doch afgesloten tijdperk is te beschouwen. Wat hiervan is, zal de toekomst moeten leeren. Doch ook indien de eerste, meer optimistische opvatting later zal blijken de juiste te zijn geweest, dan nog valt te rekenen op een zeer langen duur van de huidige crisis. Men is het er thans vrij algemeen over eens, dat de voornaamste oorzaak daarvan ligt in het afnemen van de koopkracht der bevolkingen in Midden- en Oost-Europa. De grootste optimist kan echter niet verwachten, dat dit kwaad zich binnen weinige jaren zal herstellen. Deze overweging klemt ir het bijzonder voor ons land, dat voor zijn welvaart zoozeer afhankelijk is van de toestanden bij onze Oostelijke naburen. Men behoeft geenszins te wanhopen aan een oeconomische wederopleving van Duitschland om de overtuiging te hebben, dat het genezingsproces van dat land niet dan van zeer langdurigen aard kan zijn. Reeds met het oog daarop ware het roekeloosheid, het financieel beleid hier te lande te gronden op de verwachting, dat wij wel spoedig de jaren van bloei en voorspoed zullen zien terugkeeren. Het ligt dan ook blijkbaar niet in de bedoeling van de Regeering zich in die richting te laten drijven: moge zij voet bij stuk houden. Mr. R. J. H. PATIJN.

's-Gravenhage, 28 October 1922.

HET SPOOK VAN DE 110 MILLIOEN INWONERS IN NEDERLAND VERDWENEN.

Door verblijf in het buitenland kwam het no. van 18 October met het artikel van Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart over de „Toeneming der bevolking in Nederland” eerst heden in mijn bezit.

Aan hetgeen de heer Verrijn Stuart over statistiek schrijft wordt terecht een groot gezag in binnen- en buitenland toegekend. Juist om die reden achtte ik het destijds noodig om, ter voorkoming van misvatting, op een ietwat „onvoorzichtige” uitdrukking in zijn artikel van 1 Juni 1921 der Econ.-Stat. Berichten te wijzen. Ik moet nu tot mijn leedwezen hierop nog even terugkomen, omdat na zijn laatste artikel de argeloze lezer zou kunnen denken, dat ik een strijd voerde tegen windmolens, want dat de heer Verrijn Stuart en ik in den grond van de zaak hetzelfde gezegd hebben.

Ziehier in het kort de toedracht dezer kwestie. Mogen we, vroeg ik in mijn opstel van 4 October jl., met de feiten voor oogen „een oogenblik” ons veroorloven voor ons land aan te nemen, dat de bevolking één, zelfs twee eeuwen lang, zal toenemen met een jaarlijksch accres van 1,42 pCt.?

Volgens het artikel van den heer Verrijn Stuart van 1 Juni 1921, zou een toeneming van 1,42 pCt. der aanvangsbevolking per jaar beteekenen een verdubbeling in 49,16 jaar tijds, *indien zij regelmatig voortduurde, eene onderstelling* (laat hij daarop volgen) *welke wij, lettend op het stijgend beloop van de boven medegedeelde toenemingspercentages, ons zeker een oogenblik mogen veroorloven.* (Het zijn de laatste 20 door mij geursiveerde woorden, die mij de pen deden

opnemen). En daarop volgen dan, in denzelfden gedachtengang, de beide schrikbeelden die, omdat ze van zoo gezaghebbende zijde werden geuit, zooveel angstig hebben gemaakt: „Er is wel niemand, die meenen kan, dat ons land over een eeuw aan 27,5 miljoen zielen, over twee eeuwen 110 miljoen, woongelegheid en een menschwaardig bestaan zou kunnen bieden.” De heer Verrijn Stuart achtte dus, *lettend op het stijgend beloop van de toenemingspercentages*, de onderstelling van een regelmatig voortduren van het toenemingspercentage van 1,42 per jaar *geoorloofd*.

Mijn antwoord op bovengestelde vraag was: *neen* deze onderstelling mogen we ons *niet* veroorloven, *lettend op den algemeenen loop der demographische verschijnselen sedert 1876*.

In het no. van 18 October zegt Prof. Verrijn Stuart nu dat de strekking van mijn artikel van 4 October in de eerste plaats was om aan te toonen, dat men niet mag aannemen, dat onze bevolking gedurende een of zelfs twee eeuwen met 1,42 pCt. per jaar zal toenemen. En hij laat hierop volgen: „*Ik ben het daarmede natuurlijk volmaakt eens,*”¹⁾ en mijn bovengenoemd opstel had, mag ik zeggen, geen ander doel, dan juist te betoogen, dat hetgeen ik „voor een oogenblik” onderstelde (lees: met het oog op het stijgend beloop der toenemingspercentages *geoorloofd* achtte te onderstellen) zich feitelijk niet zou *kunnen* voordoen.”

Van deze verklaring neem ik gaarne acte.

Maar dit kan niet anders beteekenen, dan dat de heer Verrijn Stuart thans *niet* geoorloofd acht, wat hij vroeger *wel* geoorloofd achtte aan te nemen, nl. dat het toenemingspercentage van 1,42 per jaar regelmatig zou voortduren.

Maar hierdoor verdwijnt dan ook voorgoed het spookbeeld van de woongelegheid en het menschwaardig bestaan voor 110 miljoen over twee eeuwen en zelfs voor de 27,5 miljoen zielen over een eeuw.

En indien alleen hiertoe een „ghost from the grave” noodig ware geweest, zou deze daarmede reeds nuttig werk hebben verricht, omdat het door den heer Verrijn Stuart o.m. met deze getallen gesignaleerde benauwende probleem daardoor tot veel kleinere, doch juistere proporties is teruggebracht.

Nu meene men echter niet dat ik — ook indien het mogelijk ware — het geboortecijfer weer zou willen hersteld zien tot de hoogte, die het in 1876 bereikt heeft. Geenszins.

Maar ik acht de daling der geboorte, welke naar mijn meening door niets meer te stuiten zal zijn, snel genoeg voortgaande, vooral met het oog op de toekomst.

En men vergete daarbij vooral niet, dat de daling, welke — niet alleen bij ons te lande — tusschen de jaren 1870—1880 begonnen is, niet het gevolg was van — gelijk men vroeger wel meende — gebrek aan welvaart, doch dat zij begonnen is bij de meest welvarenden en bij de meest intellectueelen. Dit laatste werpt op de zaak een geheel ander licht en wel een licht, dat men in Malthus' tijd nog miste. Ook indien Malthus zijn belangrijke theorieën nimmer verkondigd had, zou de cultuur- en welvaartsdaling der geboorte haar beloop eveneens zijn begonnen.

Daarom lijkt mij de *opzettelijke* propaganda van den Nieuw-Malthusiaanschen bond niet noodig niet alleen, doch om de ongewilde gevolgen dier propaganda zelfs *hoogst gevaarlijk* voor ons volk.

„Het woord is thans aan de medici”, aldus besloot de voorzitter, Prof. van Gijn, de discussies in de laatste vergadering van de Vereen. voor Staathuishoudkunde en Statistiek. Zeker zou het wenschelijk zijn, indien de medici hun licht meer dan tot dusver over de voor- en nadeelen van de gezinsbeperking wilden doen schijnen, juist nu en met het oog op de toekomst van ons volk.

H. W. METHORST

Den Haag, 25 October 1922.

¹⁾ Cursiveering van mij. M.

HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK.

Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Kocq v. Breugel schrijft ons:

Bij zijne bespreking in het nummer van 18 Oct. jl. van het verhandelde in de jaarvergadering der Vereniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek merkte Prof. Van Blom terloops op, dat mijne verwachtingen in zake de emigratie als effectief bestrijdingsmiddel der overbevolking hem te optimistisch toeschenen. Klaarblijkelijk berustte deze uitspraak op de courantenverslagen der debatten, waaruit men inderdaad deze meening moest putten.

Hoewel optimisme blijk geeft van eene blijmoedige levensopvatting, en dus gewoonlijk niet als een verwijt gevoeld wordt, zoo acht ik in casu het probleem zoo ernstig, dat groot optimisme gelijk zou staan met lichtvaardigheid en meen dus even het door mij beweerde te moeten preciseeren. Ik noemde in den loop van het betoog emigratie tweemaal als middel tegen overbevolking, eerstens als een der middelen tegen plaatselijke overbevolking (de Iersche emigratie in de laatste helft der vorige eeuw is een bewijs, dat het middel praktische gevolgen kan hebben) en secundo als een der middelen tegen overbevolking der aarde als geheel genomen (wanneer nl. personen uit de eene zône doelbewust emigreeren naar eene andere zône, waar hunne nakomelingschap volgens de deskundigen in het tweede geslacht zal uitsterven, zooals wanneer Europeanen naar de tropen emigreeren en geen bloedmenging met de inheemsche bevolking plaats vindt. M.a.w. de bewuste onvruchtbaar-making van de tweede generatie enkel door de keuze van woonplaats). Hoewel ik emigratie dus wel als een middel ter bestrijding van overbevolking beschouw, dat gebruikt moet worden, zie ik er evenmin als Prof. Van Blom een afdoend middel in. Daarnaast moet m.i. eene actieve welvaarts-politiek en kinderbeperking worden betracht.

Het zij mij vergund van deze gelegenheid gebruik te maken, om hier op mijn ter vergadering geleverd betoog eene aanvulling te geven, waartoe mij daar door den kort toegemeten tijd de gelegenheid ontbrak. Ik zou dit gaarne doen, omdat daardoor een punt naar voren wordt gebracht, dat in de debatten niet werd vernomen.

Eene uiterst korte samenvatting van het betoog ga vooraf: Ik trachtte aan te toonen, dat overbevolking der aarde niet bestond en voorloopig niet te vreezen was, dat overbevolking der gematigde zône evenmin bestond, doch wel binnen afzienbaren tijd te vreezen was, doch dat plaatselijke overbevolking, met name ook in Nederland, wel bestond. Na eene andere verdeelingswijze van het product (communisme, socialisme) als ondeugdelijk middel ter bestrijding te hebben afgewezen, gaf ik zes middelen aan, die m.i. wel deugdelijk waren, waarvan de eerste drie, oorlog, pestilentie en hongersnood, automatisch optreden, en de laatste drie, welvaarts-politiek, emigratie en kinderbeperking, vrijwillig moeten ter hand genomen worden, juist ter voorkoming van de ellenden, die zich voordoen, wanneer de automatische middelen gaan werken.

Wanneer men dit betoog overziet, treft het, dat de practijk schijnbaar ermede in strijd is. Nederland is overbevolkt, geen der vrijwillige middelen wordt met kracht toegepast, waarom treden de automatische middelen dan niet in werking? M.a.w. geen groote stroom van landverhuizers verlaat Nederland, wij voeren sedert den oorlog eene kapitaalvernietigende politiek dus het tegendeel eener actieve welvaarts-politiek en ook de geboortenbeperking heeft hier te lande nog geen zeer belangrijke toepassing gevonden; waarom hebben wij hier dan geen hongersnood, oorlog of decimeerende epidemie?

De verklaring dezer schijnbare tegenstelling is gemakkelijk te geven, doch zij is zeer bedroevend. Wij zijn bezig het tekort in onze productie (overbevolking

en onderproductie zijn synoniemen) aan te vullen uit het in vroeger jaren bespaard kapitaal, *wij teren op ons kapitaal* en op ons crediet, hetgeen in laatste ontleding toch neerkomt op intering van kapitaal. Dit middel ter bestrijding van de gevolgen van overbevolking is echter niet alleen op den duur absoluut ondeugdelijk, maar het is het meest verderfelijke van alle vrijwillig te hanteeren middelen.

De conclusie uit een en ander is, dat wij thans dubbele zuinigheid moeten betrachten, eerstens om de tering naar de nering te zetten en dan om de reeds thans in ons kapitaal geschoten bressen weer aan te vullen. De actieve welvaarts-politiek zal erop moeten gericht zijn, om kapitaalvorming te bevorderen, overmatige verteringen tegen te gaan en de nationale en internationale voorwaarden te scheppen, waarop voor het Nederlandsche kapitaal het meest lonende em-plooi kan gevonden worden. J. C. K. v. B.

DE ETHISCHE ZIJDE VAN HET NEO-MALTHUSIANISME.

Prof. Dr. J. H. F. Kohlbrugge schrijft ons:

Door Prof. D. van Blom worden in de Econ.-Stat. Ber. van 18 October de praeadviezen en debatten op de vergadering der Ver. voor Staath. en Statistiek besproken. Hij maakt daarbij deze opmerking: dat het neo-malthusianisme ook op zuiver ethische motieven berust „en het was bevreedend, dat een ethnoloog als Dr. Kohlbrugge hiervoor zoo weinig oog had.” Deze door Prof. v. Blom opgemerkte tegenstrijdigheid heb ik veel sterker gevoeld dan wie ook op de vergadering. Zij kwam voort uit een misverstand. Uit de mondelinge bespreking met Prof. Verrijn Stuart, gevoerd toen deze mij uitnodigde om als praeadviseur op te treden, had ik den indruk gekregen, dat men een spreker „pro” en een spreker „contra” zocht en dat men mij de rol „contra” wilde toebedeelen. Op colleges, voor de Volksuniversiteiten behandel ik steeds „pro” en „contra” en laat de keus aan de toehoorders over. Wenschte men evenwel uit taktische reden, dat de eene spreker enkel het „pro”, de ander enkel het „contra” naar voren zou brengen, zoo zag ik daarin geen bezwaar. Zoo veel te minder, omdat ik had gehoopt, dat men beter letten zou op mijne woorden op blz. 30 van mijn praeadvies „Het is nu voor ons doel niet noodig het neo-malthusianisme aan een principieel onderzoek te onderwerpen. Het interesseert ons hier niet of dit gebruik om ideële of andere redenen steeds te verwerpen is, dan wel of het onder bepaalde omstandigheden geoorloofd en wenschelijk moet worden geacht. Wij hebben hier alleen er op te letten: welke de gevolgen zijn voor een volk, dat het neo-malthusianisme als algemeen gebruik heeft geaccepteerd, of met andere woorden, wat de gevolgen zijn eener onbeperkte propaganda.”

Daarmee had ik zelf mijn veld beperkt, met opzet beperkt, eenerzijds, omdat ik nu de schaduwzijde sterk uit kon laten komen, anderzijds, omdat ik, de vermeerdering der bevolking besprekende, meer op het massale verschijnsel had te letten.

Na de vergadering vernam ik van Prof. Verrijn Stuart, dat het een misverstand van mij was, dat ik alleen het „contra” moest verdedigen. Hij had veel meer gewenscht, dat ik „pro” en „contra” op gelijke wijze zou hebben belicht. Door dit zeker te betreuren misverstand heeft mijn praeadvies een eenzijdig karakter gekregen en ik kan slechts de hoop uitspreken, dat juist deze gewilde eenzijdigheid tengevolge moge hebben, dat het vraagstuk nog eens aan een debat onderworpen worde en nu liefst in een gezelschap van geneeskundigen. Dezen wensch heb ik trouwens na de vergadering reeds aan Dr. Heyermans te kennen gegeven. KOHLBRUGGE.

DE MARK-CRISIS.

Indien cijfers zouden kunnen spreken, dan zouden de volgende getallen ook zonder commentaar zeggen,

hoe het met de Deutsche volkshuishouding gesteld is: de dollar, die zich in Juli gemiddeld op het 117-voud der vredespariteit bewoog, is in Augustus op het 270-voud, in September op het 350-voud gestegen en heeft in October eenige dagen het 700-voud bereikt: de mark is dus in drie maanden tot op $\frac{1}{4}$ gedaald. De binnenlandsche prijzen volgden in deze periode van stijging de vreemde valuta's slechts langzaam en op steeds grooteren afstand. De indexcijfers geven, aangezien zij slechts gemiddelden zijn, tengevolge van het zeer verschillend verloop der prijzen van onderscheidene artikelen niet dan een zeer onnauwkeurig beeld van deze beweging, zoodat wij ons tevreden moeten stellen met aan te geven, dat in het derde kwartaal van 1922 het indexcijfer der groothandelsprijzen, samengesteld door het Statistische Reichsamt, respectievelijk 101, 180 en 266 bedroeg, dat der kleinhandelsprijzen respectievelijk 50, 70 en 114, waarbij de prijzen van voor den oorlog gelijk één gesteld zijn. Het schijnt, dat de loonen met de stijging van dezen laatsten index bijna gelijken tred gehouden hebben. Zij bewogen zich, wanneer men het loon van een geschoolden metaalbewerker in Frankfurt a/M. als grondslag neemt, in Juli op het 50-voud in Augustus op het 63-voud van het vredesloon. Voor het begin van September zijn opgaven uit het Westduitsche bouwbedrijf beschikbaar, volgens welke ongeschoolde arbeiders het 130-voud, metselaars en timmerlieden het 114- tot 137-voud van het vredesloon ontvingen. Daarentegen ontvingen boekhouders het 60-voud, academisch opgeleide commercieele en technische ambtenaren het 48-voud.

Voor de politieke en sociale structuur van het Rijk is de verschuiving, die in deze symptomatische getallen tot uitdrukking komt, bijna nog gewichtiger dan de algemeene prijsstijging, die wat al te kort samengevat en onnauwkeurig als „waardedaling van het geld” pleegt te worden aangeduid. De verandering in de koopkracht der verschillende standen en klassen wordt voorloopig nog slechts voor het geringste deel aan de oppervlakte van het dagelijksch leven zichtbaar. De middenstand teert nog op reserves, minder uit beleggingen bestaande dan wel uit huisraad en voorraden, die tegen zeer veel lagere prijzen zijn ingekocht. Zij, die een vrij beroep uitoefenen, ook dokters en advocaten, beginnen in vele gevallen gebrek te lijden, evenals de hogere ambtenaren en die lagere beamtten, die getrouwd zijn en wier vrouw en kinderen niet mee verdienen. Koopkrachtig zijn de ongetrouwde jonge arbeiders, de speculanten en die zakenlieden, die zich niet voor oogen stellen in welken omvang hun winsten schijnwinsten zijn.

Een dergelijke sociale opbouw is voor de continuïteit van den Staat niet gunstig. De verarmde advocaten en andere intellectueelen van het ancien régime zijn de krachtigste fermenten en dragers van de groote Fransche revolutie geweest. Die groote groepen uit den Duitschen middenstand, de hogere beamtten en de intellectueelen inbegrepen, welke steeds minder in hun stand kunnen leven, zijn door de gevolgen der prijsstijging en de ongelijke verdeling hiervan over de klassen der oude maatschappij een vruchtbare bodem voor alle contra-revolutionnaire kiemen geworden. De getuigenverklaringen in het Rathenau-proces spreken een duidelijke taal. Wanneer Keynes erop wijst, dat de Deutsche professoren voor hun nationalistische houding door de sterke inkrimping van hun werkelijk inkomen gestraft zijn geworden, dan mag daarop geantwoord worden, dat deze straf gemakkelijk tot een tweesnijdend zwaard worden kan: de contra-revolutionnaire gezindheid van de meerderheid der hoogleeraren vindt in dezen samenhang van verschijnselen, althans voor een goed deel, een gemakkelijk te begrijpen verklaring. Er bestaat onder de gansche burgerij, voor zoover zijzelf niet in het productieproces is ingeschakeld, een dof fen tegenstand tegen de steeds toenemende nivellee-

ring der levensvoorwaarden en tegen de anonyme tyrannie der vakvereeningen, die zich op een gegeven oogenblik plotseling kan ontladen. Het argument van de in stilte voortwoekerende verbolswijscering van Duitschland, dat in de rechtsradicale agitatie een groote rol speelt, schijnt wel zeer belachelijk, wanneer men de Deutsche machthebbers van na den oorlog met de leiders der Sovjet-Republiek vergelijkt. Het krijgt echter een redelijken inhoud, wanneer men zich voor den geest stelt, dat als gevolg der revolutie in Duitschland een proces aan den gang is, dat langs gansch andere wegen schijnt te zullen uitloopen op iets dat zeer veel gelijk op de sociale verschuivingen in Rusland: De suprematie van de georganiseerde arbeiders, de algeheele verdrinking van den middenstand en de intellectueelen, de vergroting der winstkansen voor roekeloze avonturiers en speculanten en voor de andere officieele en niet-officieele nietsnutters van het nieuwe systeem.

De dragers der regeeringsmacht zien dit proces aan in een stemming, die van het fatalisme niet ver verwijderd is. De vraag moet gesteld worden, of zij niet in staat geweest zouden zijn de ineenstorting van de mark na den moord op Rathenau, in ieder geval de catastrofe van de laatste weken, tegen te gaan. Hoe het in deze maanden met den in- en uitvoer gesteld is geweest weten wij niet met voldoende nauwkeurigheid. Onmogelijk kan echter aangenomen worden, dat zij zich zoo ongunstig ontwikkeld hebben, dat een daling van de mark op een achtste van het peil van Juni jl., erdoor gerechtvaardigd zou kunnen worden. Wat de schadevergoedingskwestie betreft is de toestand in de laatste maanden eerder helderder dan minder helder geworden. Het moratorium, dat dezen naam niet mocht hebben, beteekent weliswaar een korte, maar toch gewichtige pauze om op adem te komen. De stemming in de westelijke staten schijnt meer dan ooit geneigd tot een redelijke oplossing en wanneer al tegenover de verwachtingen, die door velen aan de Stinnes-Lubersac overeenkomst geknoopt zijn, wel eenige scepsis op haar plaats schijnt te zijn, dan was toch de hoop gerechtvaardigd, dat de wisselkoersen tot de volgende schadevergoedingsconferentie op hun stand van begin September zouden kunnen worden gehouden. Dat deze koersen desniettegenstaande tot het dubbele en bij oogenblikken bijna tot het drievoud op zouden kunnen loopen was dan ook het resultaat van de volstrekt irrationeele situatie ten opzichte van de mark.

De oorzaken, welke de beurs voor de hausse aangaf, waren als gewoonlijk zonder betekenis. Men wees op groote mais-inkopen, die onhandig gefinancierd zouden zijn, op de stijgende inflatie in Duitschland en op de overeenkomsten tot levering van goederen, welke laatste inderdaad de invoerbehoefden van Duitschland vergrooten en zijn exportvermogen op de vrije markt verkleinen zullen, maar die toch niet voor een ineenstorting van deze afmetingen verantwoordelijk gesteld kunnen worden. Wanneer de beurs bestreed, dat „de speculatie” schuld had aan de stijging der wisselkoersen, dan kan ze gelijk hebben; de eerste oorzaak was zeker niet gelegen in valuta-aankopen der beroeps-speculanten, doch in de ongeneigdheid tot verkoop der bezitters van vreemde valuta's. De behoefte was naar het schijnt niet veel grooter dan in de vorige weken, maar het aanbod van vreemde valuta's was bijna gelijk nul. Zoo konden bij zeer geringen omzet fantastische koersstijgingen plaats grijpen.

Hoe kon deze situatie ontstaan? In de vorige maanden waren het de aankopen der Regeering ter betaling der schadevergoeding, die tot een constant overwegen der vraag naar vreemde betaalmiddelen over het toch altijd nog voorhanden aanbod leidden. Thans scheen het aanbod geheel uit de markt verdreven, hoewel de vraag binnen geheel normale banen bleef. De inflatie kan niet de oorzaak geweest zijn, zij volgt de stijging van den dollarkoers en wel op steeds grooteren afstand, gelijk het volgende staatje aantoon-

1922 Gemiddelde koers van de maand	Dollarkoers		Metaal- en Biljetten- circulatie	
	1913 = 100	Jan. 1922 = 100	1913 = 100	Jan. 1922 = 100
Januari.....	4590	100	2420	100
April.....	6930	151	2930	121
Juli.....	11740	256	3720	154
Augustus....	27110	591	4170	172
September....	34880	750	5510	228

De betrekkelijk geringe omvang der inflatie toont tegelijk aan, dat de toestand der Deutsche staatsfinanciën niet den doorslag kan hebben gegeven. De vlottende schuld van het Rijk is weliswaar in de laatste zes maanden (van 1 April—30 September) met rond 180 milliard mark vermeerdert, de ontvangsten uit belastingen en andere heffingen hebben echter reeds in de eerste vijf maanden van het belastingjaar het voor het geheele jaar 1922—1923 geraamde bedrag opgebracht. Van een valuta-sabotage door de Regeering kan geen sprake zijn. Dit zou ook zelfmoordpolitiek van een kabinet zijn, dat geheel op het vertrouwen van de arbeiders- en beambtenlegers is aangewezen en niets meer te vreezen heeft als een eindelooze prijsstijging. Wie in het tekort op de staatsbegroting nog steeds de oorzaak van de stijging der wisselkoersen en van de prijsrevolutie ziet heeft nog niet geleerd symptomen van oorzaken te onderscheiden.

Wanneer dus al deze oorzaken, die men gewoonlijk ter verklaring aanvoert, onvoldoende blijken, dan kan slechts één weg ingeslagen worden ter verklaring der paradoxale koersbeweging en deze leidt naar psychologie der massa. In ieder inflatieproces komt een kritiek oogenblik voor, waarin het wantrouwen der bevolking, die de eene ontgoocheling na de andere heeft moeten doormaken, den bodem aan het muntwezen dreigt te onttrekken. Dit oogenblik schijnt thans voor Duitschland gekomen te zijn. Ondernemers en arbeiders hebben met verbazingwekkend geweld het nu eens langzamer, dan weer sneller omlaag glijden van de mark gade geslagen en op hun schouders genomen. Het viel vooruit te zeggen, dat dit geweld eenmaal aan een einde zou komen; slechts kon men niet zeggen, welke de directe oorzaak hiertoe zou zijn. De crisis in de wisselkoersen na de vermoording van Rathenau heeft ten slotte deze oorzaak opgeleverd. Voor het eerst scheen de mark in het buitenland werkelijk onverkoopbaar. De buitenlandsche speculatie scheen niet langer geneigd haar posities te vergroten, terwijl zij ten deele (in een omvang, die ons niet bekend is) overgegaan is tot afwikkeling dezer posities. De staking bij de dagbladen te Berlijn, die aan het in omloop komen van wilde geruchten zeer bevorderlijk was en andere bijomstandigheden schijnen de ineensstorting van de mark bespoedigd te hebben. Een nieuwe prijsverhoogingsgolf was het gevolg, ingrijpender en onafzienbaarder als welke tevoren ook, bovendien samenvallende met een periode van buitengewone credietschaarschte. De voortgang, welke bij het op orde stellen der staatsfinanciën te bespeuren viel, had ertoe geleid, dat de inflatiekromme steeds verder bij die van den dollar achterbleef. De aanvankelijke kapitaal-plethora, die voor de eerste fase der inflatie — doch ook slechts voor deze — typisch is, sloeg om in kapitaalschaarschte. De banken verhoogden de rente en beperkten hun uitzettingen, terwijl de ondernemers algemeen begonnen te begrijpen, dat uitkeering van wat op het eerste gezicht winst scheen te zijn in werkelijkheid neerkwam op vermindering van het werkelijk kapitaal.

Als gevolg hiervan ging men op koortsachtige en soms ziekelijk geforceerde wijze pogingen in het werk stellen om door veranderingen in de calculatie, uitschakeling van de mark uit het verrekenings- of betalingsverkeer en balans opmaken in dollars of „goudmark” den heksendans der inflatie te ontspringen. De

vraag zij thans op deze plaats terzijde gelaten of een zoodanige vlucht op deze wijze in het algemeen mogelijk is. Wij hebben slechts de gevolgen aan te wijzen en deze bestaan in een verergering van den toestand, waaraan men zich juist wil onttrekken. De leuze van de „Entwertung der Mark”, die gemeten wordt aan den dollarkoers of het indexcijfer van groot- of kleinhandelsprijzen, de kritieklooze aanwending van indexcijfers van zeer twijfelachtige waarde en de hypnotiseerende werking van het woord „goudwaarde” dienden als redenen voor prijs- en loonsverhoogingen, die op grond van de verhouding van vraag en aanbod niet gerechtvaardigd konden worden en die in aanzienlijken omvang ertoe hebben bijgedragen de Deutsche productiekosten op en ten deele boven het niveau van de prijzen der wereldmarkt te brengen. Daar echter de goudprijzen onder den druk der verminderde koopkracht nog altijd bij de koersstijgingen der vreemde wissels achterbleven, verbreedde zich de meening, dat het niet voldoende was voor de mark naar de „Sachwert” te vluchten. Men kan als bewezen aannemen, dat de factureeringsvoorschriften van eenige takken van industrie en het verlangen naar de „vermogen-beveiligende” buitenlandsche munt de houding van de bezitters hiervan gedurende de laatste weken hebben bepaald en daarmede tot verwekkers der jongste crisis geworden zijn. Iedereen zocht zich te beveiligen, maar men vergat daarbij, dat men daardoor de onveiligheid van diegenen vergrootte, waarop men toch als afnemers en koopers in het economisch proces, in zijn geheel gezien, is aangewezen; men zag over het hoofd, dat de problemen, die de inflatie met zich brengt, toch wel wat moeilijker zijn, dan dat zij door een eenvoudige verandering in de methode van prijsvaststelling en door hogere prijzen zouden kunnen worden opgelost en men zag niet in, dat het eenzijdige invoeren van den dollar als rekeningseenheid in industrie en handel niet veel meer kon zijn dan de poging van baron van Münchhausen, zich aan zijn pruik uit het moeras te trekken.

Dit alles zou echter de wanverhouding tusschen vraag en aanbod van vreemde betaalmiddelen niet zoo'n groteske gedaante hebben gegeven, indien niet Regeering en Rijksbank tegenover de bewegingen der koersen een fatalisme en gebrek aan begrip gesteld hadden, waarvan in de geschiedenis van het muntwezen wel veel voorbeelden, maar daarom nog geen verontschuldigen bestaan. Het schijnt toch, dat slechts een gering gedeelte van den goudvoorraad van de Rijksbank, te rechter tijd opgeofferd en tot basis eener steunactie voor de mark gemaakt, het ontbrekende aanbod spoedig uit zijn schuilhoeken gelokt zou hebben. De omzetten, die tot de geweldig hoge koersen aanleiding hebben gegeven, waren in het algemeen zeer klein en zoo mag men wellicht aannemen, dat, toen de beweging inzette, slechts een matig aanbod van vreemde valuta — op handige wijze ter markt gebracht — de hausseposities zou hebben aangestast en het vertrouwen in de mark zou hebben versterkt. De Rijksbank beweerde echter, dat iedere vermindering van haar goudvoorraad den koers van de mark niet zou doen stijgen, maar doen zinken, ondanks het feit, dat deze goudvoorraad bij de tegenwoordige wisselkoersen ongeveer 700 milliard rijksmark waard is, d.w.z. ongeveer 200 pCt. van de biljettencirculatie. Nooit is de mechanische gouddekkingstheorie noodlottiger voor een muntstelsel geworden. De vraag mag ook gesteld worden of de groote banken niet meer voor het indammen der paniek hadden kunnen doen. Hoe dit echter ook zij, op de Rijksbank rustte de plicht de teugels in handen te nemen en de vluchtenden en ontmoedigden weder in het strijdperk terug te voeren. Ongelukkig heeft de hooge wijsheid van de Commission des Réparations het onmogelijk gemaakt in deze richting een poging te doen. De Rijksbank is op verlangen van de Entente omgezet in een autonome onderneming en kan noch tot het afgeven van goud, noch tot het opnemen van een

enkelen wissel in haar portefeuille godwongen worden.

Zoo heeft zich dus de Rijksregeering ertoe moeten beperken een nieuwe verordening op het buitenlandse betalingsverkeer uit te vaardigen, die naast veel papieren voorschriften tenminste het bondige verbod van betaling in buitenlandsche munt bij binnenlandsche zaken en van prijsvaststelling op grond van een buitenlandsche munteenheid in den kleinhandel bevat. Men schijnt nogal verwachtingen te koesteren van een goudleening, die in het binnenland zou worden geplaatst en die den aankoop van „beveiligingsmunt” overbodig zou maken. Daar de Rijksregeering niets beters schijnt te kunnen bedenken hangt het lot van de Deutsche munt en daarmee ook dat van de Deutsche volkshuishouding meer dan ooit van het ingrijpen van het buitenland af. De tijd der kleine midelen is voorbij. Hoopt men te veel, wanneer de gedachte opkomt, dat de Federal Reserve Board, de Bank of England en de Nederlandsche Bank een — technisch mogelijk — plan voor de stabiliseering van de mark zouden kunnen uitwerken, dat tot grondslag der beraadslagingen in Brussel zou moeten worden gemaakt?

Dr. KURT SINGER.

Hamburg, 17 October 1922.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

Economische kwesties bij de verkiezingen; het faillissement van McGrigor & Co.; fusie van Messrs. Cox & Co. en Henry S. King & Co.; wijziging in de leiding der Treasury; een mislukte staking in Zuid-Wales.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 28 Oct. 1922:

The whole country is now settling down to the General Election. Unfortunately, the tendency to confuse the issues, which is always present, will this time be carried to extremes, for with four parties at work soliciting votes, it requires more time than the average elector is prepared to spend, to find out what really is the difference between the programmes of the various parties. It will probably be of interest to your readers if I set out here what are the differences which divide the parties on the main economic questions of the day.

The question of reparations is specifically dealt with by all the parties. The Labour Party ascribes to the non settlement of this question much of the present evils of unemployment and bad trade: it therefore calls for a revision of the whole treaty system with which Reparations are bound up. The Free Liberals also call for a revision of the reparations bill and of the inter-allied debts. The two other parties are naturally more cautious. Mr. Lloyd George has reiterated his old statement: we cannot get nothing from France and Germany and yet pay our debts to America. Mr. Bonar Law has taken up substantially the same ground: it is to his credit that he always regarded the payment of the full sum as an utter impossibility, but he now thinks that the movement of opinion has gone too far the other way: there is a disposition, to think that this country can pay its debts quite easily, and that Germany can pay nothing, which to his mind is yet unproven. But Mr. Law's public utterances on this point at Glasgow are pitched in a very low key: it may be that it is too late to save Germany or France: but our wishes were the same as France's „to get everything which Germany can reasonably be asked to pay.” How imposing that sounds, until it is remembered that for the last three years the French and the British delegates on the Reparations Commission have never been able to make up their minds in the same sense as to what constitutes a reasonable amount!

But this is not the issue which is going to determine the election. The key note of the policy

of the new Government can be summed up in their own phrase — what they want is a policy of tranquillity. This is a negative policy, and it is not easy to fight elections on negations. So for the middle classes we are promised economy; the workers are told that emergency unemployment proposals are being considered; the farmers and the agricultural interest are promised still vaguer consideration — the Premier is commendably frank as to his perplexities — whilst the business classes are promised the intensive development of inter-Imperial trade. The one positive proposal in fact is a proposed economic conference between the Dominions and this country. Cynics say that this is an attempt to get protection by a back door, for the Dominions will press for the extension of the principle of preference and this will mean all-round protection. This is taking the matter too seriously, I think: though it is a little difficult to see what another conference can tell us which we do not already know. The „Financial News” demands pure revenue tariffs within the Empire: this is reviving the old cry of free-trade within the Empire, which stands absolutely no chance at all. One has only to think of India to see that the tide is flowing in quite the opposite direction. If Mr. Law wins the election, as he almost certainly will, it will be because the country is sick of all governmental action, and not because it thinks that trade between the portions of the Empire can be stimulated by a conference of this kind, though no doubt the hard and fast protectionists will be kept quiet by it for the time being.

The only other party which has a definite economic policy is the Labour Party. Labour wants a capital levy on sums above £5000, so that part restitution can be made of the vast fortunes acquired during the war. There is to be revision of the income tax, so that incomes under £250 are to be exempted, whilst the revenue duties on tea, etc. are to go. Agriculture is to receive special attention: if necessary, rents are to suffer that wages may be kept up. The mines and the railways are to be nationalised: work or full maintenance for the unemployed is asked for, death duties and supertax rates are to go up.

The key note of the policy of the Free Liberals is free trade: the Safeguarding of Industries Act is to go. There is to be no attack on essential social services, such as Education and Public Health: land-taxation is to be reintroduced, a feature also demanded by the Labour Party.

The Liberals are of course a little vague on their industrial proposals; they clearly are opposed to nationalisation and they are rather platitudinous of the subject of the relations of capital and labour. Both Liberals and Labour Parties insist on a housing policy.

Meanwhile the chances of the Labour Party are much weakened since I last wrote: the mention of the capital levy has frightened many people and a foolish remark of Mr. Henderson's about, „making war on private enterprise”, will do the party no good. The anti-Labour press is finding the fall of the Swiss exchange very useful at the moment: this is said to be due to a flight from the Swiss franc, induced by fears of the Swiss proposals for a capital levy. Nothing has happened this week to shake the view that the Conservatives are likely to come in with a comfortable majority. What people want at the moment is just to be left alone, and this Mr. Law promises. Theoretically, the great mass of the voters ought to be pre-occupied with lack of housing and lack of work, but things usually do not turn out as they are expected to do. The intervention of Mr. McKenna on the conservative side has been a very nasty blow to the Free Liberals and the Lloyd Georgians alike, but it shows the way the wind is blowing. The country is sick of politics: and Mr. Law is the

embodiment of „laissez faire” as we understand that phrase to-day.

The War Office has been forced to make a public pronouncement on its position as regards the recent failure of McGrigor and Co. Though there is no definite promise to do anything but give the ex-officers and serving officers „sympathetic consideration”, it is fairly clear that more will be done: for the pressure which can be brought to bear is not inconsiderable and the moral position of the War Office in the matter is very weak. It now appears certain that the unfortunate depositors will get very little: a dividend of 4 to 5 shillings in the £ is all that is likely to be got. It appears that the firm had not even a balance sheet of its own. The failure, which looked at one time as if it would pass almost un-noticed, is now attracting a good deal of attention, and will strengthen the agitation for legislation which the case of Farrow's Bank roused some time ago.

Another bank amalgamation is announced: the firm of Cox and Co. is to take over Henry S. King and Co., and old established firm of East Indian bankers with an excellent name. Cox and Co. are of course a very wellknown firm of Indian bankers.

An important change is announced at the Treasury: Sir Basil Blackett is to leave the office in order to take up the position of Financial Secretary in India. It is I think an open secret that Sir Basil has been one of the strong forces making for an anti-inflation policy. His successor at the Treasury is not yet announced, though there are rumours that Mr. R. C. Hawtrey will succeed him. Mr. Hawtrey is the author of a wellknown book on „Currency and Credit”, though it remains to be seen whether his advent to a commanding position at the Treasury will make any difference to its policy. It is not likely to do so.

The South Wales miners' leaders have had a shock in the last few days. There was to be a strike on the „non-unionist” question, but the men have refused to follow their leaders, and a great majority did not hand in their notices as they were ordered to do. This debacle has had the effect of settling the dispute at the Ebbu Vale works, which has been closed down for many weeks.

AANTEKENINGEN.

*De uitvoer van Duitse chemicaliën van Juli 1921 tot Juni 1922.*¹⁾ — De cijfers van den uitvoer van chemicaliën maken geen uitzondering op de algemeene daling, die de Duitse uitvoer vertoont. Door het verloren gaan van Elzas-Lotharingen is het Duitse kali-monopolie verbroken. De sluiting der grenzen gedurende den oorlog heeft vooral in de Vereenigde Staten een door handelspolitieke maatregelen kunstmatig in het leven gehouden kleurstoffenindustrie doen ontstaan, die een aanzienlijke belemmering vormt voor den afzet van het Duitse product aldaar, aldus *Wirtschaft und Statistik*. Al heeft de voortdurende daling van de markt ongetwijfeld in den laatsten tijd tot een wat levendiger uitvoer van een aantal chemicaliën geleid, toch blijven de geëxporteerde hoeveelheden, gelijk boven reeds gereleveerd, nog zeer aanzienlijk bij die van 1913 achter, zooals blijkt uit de eerste tabel.

De uitvoer van kali, die sinds het midden van het vorige jaar stijgende was, is in het tweede kwartaal van 1922 weer iets teruggegaan. Hij bedroeg van Juli 1921/Juni 1922 180.000 ton minder dan in 1920 en vertoonde een achteruitgang van 1.000.000 ton, vergeleken bij 1913.

Bij andere chemische grondstoffen valt van kwartaal tot kwartaal een stijging van den uitvoer waar te nemen, al wordt ook nog niet de helft der in 1913 uitgevoerde hoeveelheden bereikt.

¹⁾ Verg. pag. 672 van dezen jaargang.

Duitse Chemicaliën-uitvoer van Juli 1921 tot Juni 1922.

Soort der goederen in tonnen.	1913	1920	Juli 1921 tot Juni 1922	1921 3de kwartaal	1921 4de kwartaal	1922 1ste kwartaal	1922 2de kwartaal
<i>Chemische grondstoffen, zuren en zouten.</i>							
Kalizouten	1676.187	843.065	662.502	116.521	143.699	235.056	167.226
Zwavelzure Ammoniak	75.868	26.094	17.182	1.006	10.312	3.868	1.996
Zwavelzure Natron	83.239	15.487	46.734	7.348	15.596	12.001	11.879
Zwavelzure Kali	133.308	153.368	236.292	10.007	54.617	68.163	103.505
Zwavelzure Kali-Magnesia	59.207						
Choorkalium	393.371						
<i>Kleuren en kleurstoffen.</i>							
Aniline- o.a. teer- en zwavelkleurstoffen	64.288	17.847	27.310	5.442	6.327	6.646	8.895
Alizarine en alizarinekleurstoffen	11.040	3.325	2.474	650	583	654	547
Indigo	33.353	6.671	12.710	2.369	2.731	3.638	3.972
<i>Kunstmeststoffen.</i>							
Thomasfosfaatmeel	713.879	4.874	2.103	262	716	625	500
Superfosfaat enz.	282.653	1.040	13.494	3.069	2.491	3.150	4.784
<i>Geneesmiddelen.</i>							
Alcaloïde (chinine, morfine e.a.) ..	319	74,7	103,8	37,3	17,0	23,2	26,3
Bereide geneesmiddelen	2.508	1.049	1.437	267	330	384	456
Andere chemische en pharm. praeparaten	1.291	285	578	108	155	1,7	1,7

De Duitse kleurstoffenexport is eveneens nog bij lange na niet weder op de helft van haar vooroorlogse niveau. De verschuiving der afzetgebieden, welke de oorlog veroorzaakt heeft, blijkt uit het volgende overzicht van den uitvoer van anilinekleurstoffen volgens de landen van bestemming vóór en na den oorlog:

	In tonnen		In procenten van totaal	
	1913	1922 1ste halfj.	1913	1922 1ste halfj.
Totaal uitvoer	64.288	15.541	100	100
Hiervan naar:				
Ver. Staten	13.855	103	21,5	0,7
Groot-Brittanniën	11.016	180	17,1	1,2
China	8.461	3.587	13,2	23,1
Oostenrijk-Hongarije ..	5.779	—	9,0	—
Italië	4.097	537	6,4	3,5
Britsch-Indië	3.823	1.033	5,9	6,6
Japan	3.506	1.659	5,5	10,7
België	2.509	91	3,9	0,6
Frankrijk	1.382	—	2,2	—
Nederland	1.365	546	2,1	3,5
Rusland	1.098	—	1,7	—
Tsjechoslowakije	—	1.861	—	12,0
Baltische Landen	—	1.201	—	7,7
Oostenrijk	—	629	—	4,0

De Vereenigde Staten, die voor den oorlog 25,7 pCt. van den totalen uitvoer betrokken, verminderden deze hoeveelheid in het eerste halfjaar 1922 tot slechts 0,7 pCt. Het aandeel van Engeland daalde van 17,1 op 1,2 pCt. De voornaamste afnemer van anilinekleurstoffen is China geworden. Daarop volgen Tsjechoslowakije, Japan, de Baltische Staten en Britsch-Indië. De Vereenigde Staten verhuisden van de eerste naar de zeventiende plaats.

Dat kunstmeststoffen, uitgezonderd kali, niet in noemenswaarde hoeveelheid meer uitgevoerd worden. ligt aan de in Duitschland heerschende fosfaatschaarschte. De uitvoer van pharmaceutische praeparaten heeft zich in het laatste jaar gunstig ontwikkeld, al is dan ook nog slechts ongeveer de helft van de voor-oorlogse hoeveelheid bereikt.

Aantal in den vreemde wonende Japanners. — Aan een Japansche regeeringspublicatie ontleent de *Revue Internationale du Travail* het

volgende overzicht van het aantal buiten hun vaderland wonende Japanners.

Landen	Einde Juni 1921			Totaal a/h. eind van Juni 1920
	Mannen	Vrouwen	Totaal	
Canada	12.608	6.019	18.627	17.688
Ver. Staten (Hawaï niet inbegr.)	80.892	42.480	123.372	125.476
Mexico	1.907	269	2.176	2.284
Republ. Panama	171	23	194	170
Hawaï Archipel	64.733	48.666	113.399	108.109
Brazilië.....	19.846	15.758	35.604	33.456
Zuid-Amerika (Brazilië niet inbegrepen)....	11.121	3.084	14.205	9.233
Philippijnen en Guam Eilanden	7.371	1.241	8.612	9.337
Zuid-Azië (Zuid-Zee Eilanden inbegrepen)....	12.606	5.462	18.068	17.838
Oceanië.....	4.363	242	4.605	5.548
China (niet inbegr. Mantsjoerije en inbegr. Tsing Tao)....	30.412	27.421	57.833	54.544
Mantsjoerije (Kwantang inbegrepen)....	122.678	103.289	225.967	212.494
Siberië.....	3.273	2.971	6.244	6.238
Europa.....	2.138	242	2.380	1.351
Afrika.....	33	24	57	47
Totaal	374.152	257.191	631.343	603.813

*De Nationale Bank van Oostenrijk. Vertraging in de oprichting.*¹⁾ — Dr .K. Mautner schrijft ons uit Weenen d.d. 28 September jl.:

In het artikel over de Nationale Bank van Oostenrijk opgenomen in het nummer van dit blad van 6 September jl. — nr. 349 — werd medegedeeld, dat door de houding aangenomen door de Anglo-Austrian Bank te Londen en de Banque des Pays de l'Europe Centrale te Parijs, die beide weigerden de te hunnen laste vallende gedeelten van het aandeelenkapitaal der Bank te garandeeren, de oprichting der Nationale Bank van Oostenrijk vertraagd was geworden.

Tot op heden is het nog niet tot oprichting der Bank gekomen. Wel echter zijn in den tusschentijd de tot dusver geheim gebleven voorwaarden van de beide genoemde banken bekend geworden.

Deze zijn in het wezen der zaak de volgende:

1. Van den metaalvoorraad der Bank moet een bedrag ten minste gelijk aan het gestorte aandeelenkapitaal ten allen tijde in edel metaal, tegoed of wissels in het buitenland aangehouden worden. Slechts krachtens eenstemmig besluit van den „Generalrat” mogen deze waarden naar Duitsch-Oostenrijk worden overgebracht.

2. Voor den Regeeringscommissaris, wien volgens de door den Nationalen Raad aangenomen statuten een vetorecht zal toekomen ten opzichte van alle besluiten van de algemeene vergadering, den „Generalrat” en de directie, zoowel wegens overtreding van de wet of de statuten der Bank als wegens strijd met het algemeen belang, zal deze laatste factor geen grond mogen vormen voor ingrijpen.

Of deze wijzigingen door den Nationalen Raad zullen worden overgenomen is aan twijfel onderhevig, te meer waar enkele dagen geleden het advies van de Financieele Commissie van den Volkenbond over de nieuwe circulatiebank is openbaar gemaakt.

Dit advies acht weliswaar de oprichting van de Nationale Bank, ook na overneming van de bovengenoemde wijzigingen, aanbevelenswaard, doch stelt zijnerzijds o.a. nog de volgende bepalingen voor:

1. Het aandeelenkapitaal zal niet meer dan 30 miljoen Zwitsersche francs bedragen;

¹ [Bovenstaande mededeeling bereikte ons met aanzienlijke vertraging. Volledigheidshalve meenden wij haar echter nog te moeten afdrucken. — Red.]

2. De Staat zal noch het kapitaal in hoofdsom, noch een dividend garandeeren.

De eerste bepaling wordt hiermede gemotiveerd, dat voor het bevolkingscijfer en den omvang van het economisch leven van Duitsch-Oostenrijk een kapitaal van 100 miljoen francs te hoog, 30 miljoen daarentegen voldoende is.

De tweede bepaling hangt samen met het internationale crediet, dat Duitsch-Oostenrijk zal verkrijgen. Voor dit crediet zullen de activa van den Staat tot zekerheid strekken. Onder deze activa spelen evenwel de invoerrechten een groote rol, zoodat wanneer deze, zooals in het genoemde artikel werd medegedeeld, tot garantie van het kapitaal en de dividenden der Bank zouden hebben te strekken, als grondslag voor het internationale crediet slechts in geringe mate bruikbaar zouden zijn.

Het is mogelijk, dat door de eveneens in uitzicht gestelde verbinding van het bankplan aan het credietplan de Nationale Bank voor Oostenrijk ten slotte een geheel anderen vorm zal aannemen als haar aanvankelijk werd toegedacht. Ook is niet te zeggen of op de besproken veranderingen nog niet nieuwe volgen zullen, wat volgens de totdusver opgedane ervaringen niet uitgesloten schijnt.

In ieder geval moet op het oogenblik het Bankvraagstuk nog allerminst als opgelost worden beschouwd.

MAANDCIJFERS.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	Mei 1922		Mei 1921	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op u ^o	70.012	—	39.276	—
Stortingen	—	127.494.347	232.598	85.401.811
Overschrijvingen:	679.855	—	—	—
a. bijgeschreven	—	308.248.898	117.401	184.361.066
b. afgeschreven	—	310.439.955	129.484	182.087.558
Afschrijvingen wegens chèques.	462.995	—	—	—
Totaal tegoed rekeninghouders op u ^o .	—	78.077.506	93.784	79.179.910
		209.568.404		99.972.359

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN.¹⁾

(In tonnen van 1000 KG.)

(Gegevens verstrekt door het „Centr. Bur. voor de Statistiek”).

Naam van de Mijn	Juli		Augustus	
	1922	1921	1922	1921
<i>Staatmijnen.</i>				
Wilhelmina.....	52.864	41.090	55.924	45.189
Emma.....	73.619	66.628	72.012	75.193
Hendrik.....	46.937	42.101	49.168	43.605
Totaal	173.420	149.819	177.104	163.987
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	47.257	36.384	47.814	431 ²⁾
Mijn Laura en Vereniging	42.495	40.426	41.273	40.141
Oranje-Nassau mijnen.....	96.549	80.536	99.465	82.397
Mijn Willem Sophie.....	27.440	23.230	27.565	24.440
Totaal	213.741	180.576	216.117	147.409
Totaal generaal	387.161	330.395	393.221	311.396

¹⁾ Kolenslik niet inbegrepen (in 1921 voor alle mijnen te zamen 321.875 ton, in de maanden Januari tot en met Juli 1922: 180.123 ton en in de maand Augustus 1922: 25.448 ton.) ²⁾ Staking.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND SEPTEMBER 1922

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	11.565.700	7.514.795	50.137.184	28.250.643	—	—	38.571.484	20.735.848
II Plantaard. voortbrengselen	211.569.304	34.088.167	112.558.663	24.594.233	99.010.641	9.493.934	—	—
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	1.081.716.944	30.835.264	333.629.813 ¹	21.249.653 ¹	748.087.131	9.585.611	—	—
IV Meel en meelfabrikaten	14.252.521	2.454.103	18.935.199	3.215.602	—	—	4.682.678	761.499
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfwaren en kleurstoffen	25.973.199	4.299.236	8.490.249	3.776.400	17.482.950	522.836	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n. a. g. ..	46.468.865	7.604.828	35.534.505 ²	10.833.269 ²	10.934.360	—	—	3.228.441
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	211.771.451	15.583.198	3.845.755	646.909	207.925.696	14.936.289	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	1.717.793	3.642.560	2.303.491	2.669.315	—	973.245	585.698	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleedoren en modewaren	7.129.298	24.898.721	4.630.109	13.287.215	2.499.189	11.611.506	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	32.160.584	1.668.475	10.213.648	806.517	21.946.936	861.958	—	—
XI Glas	3.468.717	922.117	2.109.119	486.374	1.359.598	435.743	—	—
XII Papier	7.341.667	2.651.656	19.925.720	3.262.141	—	—	12.584.053	610.485
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	30.583.329	10.455.617	23.446.241	8.402.506	7.137.088	2.053.111	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	3.771.955	3.386.847	518.444	640.930	3.253.511	2.745.917	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	16.790.280	14.830.100	7.790.061	5.917.135	9.000.219	8.912.965	—	—
Totaal	1.706.281.607	164.835.684	634.068.201	128.038.842	1.072.213.406	36.796.842	—	—
Waarvan Gouden Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep III)	974	219.178	15.412	12.426.711	—	—	14.438	12.207.533

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in gulden. *)

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1919	1920	1921	1922	1919	1920	1921	1922
Januari	75.073.388	256.207.615	214.136.278	152.495.668	41.321.453	135.932.785	115.835.310	86.106.447
Februari	106.229.028	233.591.043	170.369.270	152.353.594	44.543.205	113.309.645	120.956.498	84.204.248
Maart	148.758.852	187.916.138	213.830.220	180.328.763	52.660.723	68.210.466	107.204.662	112.879.875
April	189.565.086	203.592.812	195.772.602	167.451.702	50.827.142	99.448.337	108.819.697	92.729.841
Mei	257.009.336	298.514.162	168.114.951	194.080.257	96.168.708	170.393.137	93.818.710	108.423.679
Juni	258.183.821	345.402.373	188.559.719	150.899.735	126.270.353	179.478.445	120.815.908	100.680.880
Juli	274.264.390	314.861.366	170.674.007	163.863.700	133.623.129	177.114.162	105.420.129	104.572.575
Augustus	313.403.619	267.956.122	186.640.179	178.807.927	163.771.619	130.018.883	142.544.083	99.442.892
September	298.107.886	317.368.670	197.271.439	164.616.506	162.131.110	165.965.569	135.749.765	115.612.131
Tot. Jan.-Sept.	1.920.595.406	2.425.410.301	1.705.368.665	1.504.897.852	871.317.442	1.239.871.429	1.051.164.762	904.652.568
October	319.833.079	337.338.332	179.043.171	—	214.577.467	148.140.438	114.694.641	—
November	296.351.809	270.811.334	175.806.364	—	171.171.804	156.557.011	106.623.879	—
December	288.958.920	298.867.123	180.000.903	—	154.241.692	156.922.833	97.115.318	—
Totaal	2.825.739.214	3.332.427.090	2.240.219.103	—	1.411.308.405	1.701.491.711	1.369.598.600	—

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen voor Ned. schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerolie voor Ned. schepen.

*) In de Statistiek over December 1919 zijn de bedragen vermeld met inbegrip van gouden en zilveren munt en muntmateriaal.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels 4	18 Juli '22	Zweeds. R.ksbk 5	10 Mrt. '22
Bk.	Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	Bk. v. Noorw. 5	17 Aug. '22
	Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 3½	2 Mrt. '22
Bk. van Engeland 3	13 Juli '22	Belg. Nat. Bk. 5-5½	19 Mei '21	
Duitsche Rijksbk. 8	21 Sept. '22	Bank v. Spanje 5½	18 Mei '22	
Bk. van Frankrijk 5	11 Mrt. '22	Bank v. Italië 6	20 Mei '20	
Oostenr. Hong. Bk. 8	2 Sept. '22	F. Res. Bk. N.Y. 4	21 Juni '22	
Nat. Bk. v. Denem. 5	25 Apr. '21	Javasche Bank 3½	1 Aug. '09	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
28 Oct. '22	37/8	4	2 3/8	4-5/8	—	5-5 1/2 1)
23-28 O. '22	3 3/4-7/8	3 3/4-4 1/4	2 3/8-1/2	4-5/8	—	4-6 1/4
16-21 „ '22	3 3/4-7/8	3 3/4-4 1/4	2 1/4-3/8	4-5/8	—	4 1/2-6 1/2
9-14 „ '22	3 3/4-7/8	3 1/2-4	2 3/8-1/2	4-5/8	—	4 1/2-6 1/2
24-29 O. '21	4 3/8	3-1 1/4	3 1/4-3/8	4-5/8	—	4 1/2-6
25-30 O. '20	4 1/4-3/8	4 1/4-1 1/2	6 5/8	4-5/8	—	9-10
20-24 Juli '14	3 1/2-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/8	2 1/8-1/2	2 3/4	5 1/2-7 1/2

1) Noteering van 27 October.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen opende belangrijk lager, maar kon al spoedig het verlies weer geheel inhalen en sloot vast. Vooral Vrijdag was het aanbod zeer gering. Markten waren eerder iets beter. Daarentegen waren Parijs en Brussel opnieuw sterk aangeboden en beduidend lager. Dollars iets vaster. Ook Scandinavië eerder hooger, vooral voor Stockholm. Daarentegen was Zwitserland opnieuw lager en voor 46,10 verkrijgbaar.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
23 Oct. 1922..	11.39 1/2	18.49	0.06 3/8	0.003 1/2	17.12 1/2	2.55 7/8
24 „ 1922..	11.37 3/4	18.32 1/2	0.058	0.003 1/2	16.62 1/2	2.55 3/4
25 „ 1922..	11.38	18.17 1/2	0.05 3/4	0.003 1/2	16.79	2.56
26 „ 1922..	11.38 3/4	17.52 1/2	0.05 3/4	0.003 1/2	16.29	2.56 1/4
27 „ 1922..	11.43 1/2	17.85	0.06 1/4	0.003 1/2	16.50	2.57
28 „ 1922..	11.43 1/2	18.05	0.06 1/4	0.0036	—	—
Laagste d. w. 1)	11.37	17.47 1/2	0.05 1/2	0.003	16.22 1/2	2.55 1/8
Hoogste „ „ 1)	11.45	18.75	0.06 1/2	0.004	17.40	2.57
21 Oct. 1922..	11.40 3/4	18.87 1/2	0.05 3/4	0.003 1/2	17.55 3/4	2.55 3/4 2
14 „ 1922..	11.39 1/2	19.50	0.09 3/4	0.003 1/2	18.07 1/2	2.57 1/2 3
Muntpariteit..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 20 October. 3) Idem van 13 October.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
23 Oct. 1922	68.25	51.40	45.50	46.75	39.15	97 1/2-98
24 „ 1922	68.40	51.30	45.50	46.85	39.10	97 1/2-98
25 „ 1922	68.52 1/2	51.60	46.10	46.80	39.05	97 1/2-98
26 „ 1922	68.65	51.50	45.80	46.45	39.05	97 1/2-98
27 „ 1922	68.65	51.50	46.—	46.20	38.95	97 1/2-98
28 „ 1922	68.80	51.70	46.—	46.55	39.—	97 1/4-1 1/2
L'ste d w. 1)	68.10	51.10	45.15	46.05	38.90	97 1/2
H'ste „ „ 1)	68.90	51.80	46.15	46.90	39.25	98
21 Oct. 1922	68.30	51.20	45.30	46.65	39.17 1/2	97 1/2-1 1/2
14 „ 1922	68.55	51.50	46.90	47.60	39.20	97 1/2-98
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
28 Oct 1922	4.46.—	7.03	0.02 7/16	39.05
Laagste d. week	4.44.25	6.95	0.02 1/4	39.01
Hoogste „ „	4.46.—	7.12	0.02 9/16	39.08
21 Oct. 1922	4.46.—	7.33	0.02 5/8	39.18
14 „ 1922	4.43.87	7.57	0.03 7/16	38.91
Muntpariteit	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 9/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	14 Oct. 1922	21 Oct. 1922	23/28 October '22 Laagste	28 Oct. 1922 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 7/16	97 13/32	97 13/32	97 13/32
*B. Aires 1)	d. p. \$	44 1/16	44 7/32	44 1/16	44 1/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/3 11/16	1/3 21/32	1/3 5/8	1/3 21/32
Hongkong ..	id. p. \$	2/6 3/8	2/5 21/32	2/5 1/2	2/6 3/8
Lissabon	d. per Mil.	2 13/32	2 11/16	2 15/16	3 3/4
Madrid	Peset. p. £	29.08	29.11	29.05	29.30
*Montevideo 1	d. per \$	42 1/4	42	41 3/4	42 1/2
Montreal....	\$ per £	4.43	4.46 1/4	4.43 1/4	4.45 3/4
*R.d.Janeiro	d. per Mil.	6 1/4	6	5 31/32	6 1/8
Rome ..	Lires p. £	104 1/2	106 9/16	107	117 1/2
Shanghai....	Sh. p. tael	3/5 7/16	3/5 3/8	3/3	3/4 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/32	2/4 3/32	2/4 1/32	2/4 5/32
*Valparaiso..	peso p. £	32.20	31.90	32.00	32.50
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/2	2/1 29/32	2/1 7/8	2/2 1/8

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen	te New York
28 Oct. 1922	34 1/8	67 1/8
21 „ 1922	33 3/4	66 3/4
14 „ 1922	34 3/8	67 7/8
29 Oct. 1921	41 1/8	71
30 Oct. 1920	52 1/8	80
20 Juli 1914	24 15/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 30 October 1922.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 112.120.091,07 B.-bk. „ 40.068.935,18 Ag.sch. „ 62.790.317,84	f 214.979.344,09
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 75.700.037,—	75.700.037,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		—
Beleeningen op onderp.	H.-bk. f 34.694.903,97 incl. vrsch. B.-bk. „ 7.693.619,08 Ag.sch. „ 77.096.668,04	f 119.485.191,09
Op Effecten	f 108.702.408,99	
Op Goederen en Spec.	f 10.782.782,10	
Voorschotten a. h. Rijk		119.485.191,09
Muntmateriaal		11.759.064,83
Munt, Goud	f 56.239.005,—	
Muntmat., Goud	f 525.550.137,91	
	f 581.789.142,91	
Munt, Zilver, enz.	8.914.602 01	
Muntmat., Zilver		590.703.744,92
Effecten		
Bel.v. h. Res.fonds.	f 5.634.200,18	
id. van 1/8 v. h. kapit.	3.966.300,12	
Geb.en Meub. der Bank		9.600.500,30
Diverse rekeningen		4.522.000,—
		29.332.525,12
		f 1.056.082.407,35
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	5.660.599,75	
Bijzondere reserve	1.675.581,33	
Bankbiljetten in omloop	994.242.075,—	
Bankassignatiën in omloop	1.034.098,34	
Rek.-Cour. } Het Rijk f —		
saldo's: } Anderen „ 22.989.181,66		
Diverse rekeningen		22.989.181,66
		10.480.871,27
		f 1.056.082.407,35

NED. BANK 30 October 1922 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo	f 386.355.086,63
Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking	182.701.815,63
Minderbedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	1.931.775.430,—
Verschillen m.d. vorig. weekst.:	Meer Minder
Disconto's	3.428.572,95
Buitenlandsche wissels	3.299.931,—
Beleeningen	12.333.554,88
Goud	—
Zilver	109.947,73
Bankbiljetten	20.141.930,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	6.838.513,01

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden
30 Oct. 1922	581.789	8.915	994.242	24.023
23 " 1922	581.789	8.805	974.100	29.828
16 " 1922	581.789	8.685	985.592	27.022
9 " 1922	581.789	8.581	990.847	27.003
2 " 1922	593.859	8.808	1.000.285	41.439
31 Oct. 1921	605.969	8.921	1.056.405	48.855
1 Nov. 1920	636.141	19.229	1.108.201	82.739
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
30 Oct. 1922	214.979	65.000	119.485	386.355	58
23 " 1922	211.551	65.000	107.152	388.849	59
16 " 1922	218.347	70.400	106.087	387.256	58
9 " 1922	215.093	62.400	111.905	386.104	58
2 " 1922	218.377	64.400	134.958	393.605	58
31 Oct. 1921	317.984	126.500	129.264	393.098	56
1 Nov. 1920	137.729	9.000	322.939	415.971	55
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	75

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	23 Oct. 1922	30 Oct. 1922
Aan schatkistpromessen	f 445.280.000,—	f 459.280.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	65.000.000,—	65.000.000,—
Aan schatkistbiljetten	197.656.000,—	197.661.000,—
Aan zilverbons	29.594.020,—	30.445.518,—

	23 Oct.	30 Oct.
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	300.385.000,—	306.232.000,—
Voorschot aan Gemeenten	31 Augustus	30 September
voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	86.936.544,—	93.437.267,—

	23 Oct.	30 Oct.
Tegoed v.d. Postch. & G.dst	68.969.916,—	68.969.916,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden	Beschikb. metaal-saldo
21 Oct. 1922	206.000		267.500	113.500	129.800
14 " 1922	206.750		270.000	112.500	130.250
7 " 1922	207.250		269.000	115.500	130.350
23 Spt. 1922	149.348	54.519	267.102	108.776	129.347
16 " 1922	147.722	54.233	270.644	105.641	127.327
9 " 1922	149.304	54.104	270.306	105.072	128.944
22 Oct. 1921	167.106	23.423	216.153	103.806	110.962
23 Oct. 1920	225.287	8.113	369.597	222.721	115.056
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Voor-schotten aan het Gov. nem.	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
21 Oct. 1922		182.000		44.600 ³⁾	***	54
14 " 1922		183.500		44.000 ³⁾	***	54
7 " 1922		182.500		41.400 ³⁾	***	54
23 Spt. 1922	35.427	33.118	103.541	—	25.323	54
16 " 1922	37.306	33.351	103.283	—	24.417	54
9 " 1922	35.136	33.152	104.604	—	23.825	54
22 Oct. 1921	35.159	20.161	124.312	28.027	10.818	48
23 Oct. 1920	28.595	31.767	137.098	138.684	34.379	38
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis $\frac{2}{3}$ metaaldekking. ³⁾ Creditsaldo.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Dis-conto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse reke-ningen ¹⁾	Diverse reke-ningen ²⁾
1 September 1922	673	1.204	80	279	842	356
1 Augustus 1922	671	1.201	78	331	964	465
1 Juli 1922	682	1.221	92	341	780	309
1 Juni 1922	684	1.223	88	344	670	181
1 Mei 1922	709	1.143	83	282	666	200
1 April 1922	706	1.157	78	335	604	173
1 Maart 1922	759	1.127	79	272	552	142
1 Februari 1922	749	1.121	79	312	725	288
1 Januari 1922	749	1.139	84	334	670	287

¹⁾ Sluippost der activa. ²⁾ Sluippost der passiva.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
25 Oct. 1922	127.433	121.886	287.170	27.000	244.253
18 " 1922	127.435	121.690	289.338	27.000	246.618
11 " 1922	127.427	122.570	291.397	27.000	248.620
4 " 1922	127.422	123.200	291.143	27.000	249.108
27 Sept. 1922	127.432	122.467	289.127	27.000	246.456
20 " 1922	127.427	121.491	289.756	27.000	246.918
26 Oct. 1921	128.414	123.916	311.575	28.500	274.670
27 Oct. 1920	123.199	127.589	355.872	28.500	324.798
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
25 Oct. '22	47.654	71.435	15.201	110.180	23.996	19,14
18 " '22	46.058	68.836	12.218	109.167	24.196	19,92
11 " '22	54.892	66.704	15.160	112.052	23.307	18,32
4 " '22	60.267	73.590	16.696	122.167	22.672	16,33
27 Sept. '22	44.063	71.386	16.829	103.831	23.414	19,40
20 " '22	44.548	73.594	15.786	108.535	24.386	19,61
26 Oct. '21	87.576	82.203	13.533	161.509	22.948	13,11
27 Oct. '20	64.518	76.061	16.421	120.557	14.061	10,26
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ¹⁾
23 Oct. '22	1.059.934	1.004.854	39.338.089	409.973.301	10
14 " '22	1.051.414	1.004.854	31.420.080	374.506.332	9
7 " '22	1.044.445	1.004.855	22.848.430	344.171.631	7
30 Sept. '22	1.033.740	1.004.856	21.828.959	316.869.799	7
23 " '22	1.032.762	1.004.858	27.293.999	290.678.147	10
15 " '22	1.031.726	1.004.860	27.801.686	271.597.757	10
23 Oct. '21	1.063.464	1.023.632	3.310.196	88.144.195	5
23 Oct. '20	1.098.575	1.091.652	20.243.817	62.066.107	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Oct. 1922	482.302.075	112.161.295	53.400.000	39.300.000
14 " 1922	453.370.290	116.112.702	45.600.000	31.400.000
7 " 1922	399.616.122	87.390.199	37.000.000	22.800.000
30 Sept. 1922	400.004.064	110.012.377	35.900.000	21.800.000
23 " 1922	331.761.934	71.692.739	41.248.900	27.282.200
15 " 1922	309.140.280	67.409.768	41.710.800	27.790.900
23 Oct. 1921	92.687.852	13.387.247	10.664.000	3.221.100
23 Oct. 1920	47.817.833	12.347.175	33.257.100	20.196.000
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
26 Oct. '22	5.533.160	1.897.967	287.827	572.751	23.600.000
19 " '22	5.533.951	287.639	287.639	573.451	24.000.000
12 " '22	5.532.752	1.897.967	287.579	573.722	24.200.000
5 " '22	5.532.672	1.948.367	287.470	574.232	24.000.000
27 Oct. '21	5.523.866	1.948.367	278.421	614.479	25.100.000
28 Oct. '20	5.405.729	1.948.367	264.090	591.151	26.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	2.152.620	31.721	2.109.554	36.693.634	2.109.259	60.289
	2.194.087	31.912	2.127.304	37.128.805	1.982.005	42.820
	2.229.935	32.088	2.143.404	37.418.442	2.062.449	20.695
	2.832.365	32.260	2.832.465	37.514.493	2.341.345	17.124
	2.472.963	66.268	2.217.303	37.154.459	2.521.133	42.272
	2.739.950	457.453	2.046.665	39.084.416	3.316.258	157.474
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
26 Oct. '22	336.493	84.653	480.000	819.431	6.543.145	71.712
19 " '22	336.286	84.653	480.000	876.170	6.524.478	60.225
12 " '22	336.448	84.653	480.000	933.164	6.542.912	130.524
5 " '22	336.206	84.653	480.000	887.041	6.539.502	40.138
27 Oct. '21	327.714	84.653	480.000	592.080	6.110.722	250.893
28 Oct. '20	351.381	84.653	480.000	729.707	5.792.826	1.168.049

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circula-tie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitenl.		
11 Oct. '22	3.089.980	2.254.040	—	120.037	2.320.115
4 " '22	3.089.280	2.250.881	—	123.725	2.274.651
27 Sept. '22	3.076.943	2.212.449	—	126.184	2.243.384
20 " '22	3.061.868	2.250.385	—	128.002	2.218.764
11 Oct. '21	2.728.922	1.854.962	—	148.011	2.476.311
8 Oct. '20	1.996.324	1.297.178	90.409	161.944	3.322.123

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings perc. 1)	Algem. Dek-kings perc. 2)
11 Oct. '22	771.406	1.922.225	106.271	72,8	75,7
4 " '22	669.654	1.877.697	106.220	74,4	77,4
27 Sept. '22	658.296	1.840.133	106.172	75,3	78,4
20 " '22	644.174	1.853.789	106.177	75,2	78,3
11 Oct. '21	1.463.799	1.724.865	103.070	64,9	68,5
8 Oct. '20	3.101.361	2.506.899	97.519	37,8	40,9

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
4 Oct. '22	786	11.051.308	1.396.780	14.878.697	3.584.586
27 Sept. '22	790	10.987.527	1.358.358	14.805.315	3.573.401
21 " '22	790	10.939.233	1.228.693	14.784.510	2.916.826
14 " '22	810	11.562.776	1.368.905	13.178.200	3.612.623
5 Oct. '21	809	11.615.287	1.215.740	13.413.944	2.956.092
8 Oct. '20	822	17.189.956	1.343.551	14.255.542	2.796.176

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 30 October 1922.

Hoewel niet te ontkennen is, dat de achter ons liggende week zeer belangrijke symptomen heeft omvat, is het opvallend, dat de invloed hiervan op de internationale beurzen niet al te groot is geweest. De oorzaak hiervan moet wellicht worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat over het algemeen voor vele der brandende vraagstukken, die gedurende de laatste dagen aan de orde zijn gesteld, nog geen oplossing is gevonden; derhalve heeft het publiek er de voorkeur aan gegeven, geen groote engagementen te ondernemen, noch in de ééne noch in de andere richting, waardoor een stemming van afwachten meerendeels de overhand heeft verkregen.

Het behoeft echter nauwelijks betoog, dat dit voor de beurs te Berlijn niet het geval is geweest. De nieuwe geweldige val van de mark, waardoor dit betaalmiddel tot op één duizendste gedeelte van de waarde van vóór den oorlog is gedaald, heeft een sterken stimulans gevormd voor een voortgezette hausse op de effectenmarkt, ondanks het feit, dat gedurende de eerstvolgende dagen wellicht ingrijpende beslissingen zullen worden genomen, die zouden kunnen leiden tot stabilisatie van de mark. Gelijktijdig toch met de Commissie van Herstel zullen zich te Berlijn bevinden drie deskundigen van wereld-reputatie op monetair gebied, nl. de heeren Vissering, Keynes en Cassel, die op uitnodiging van de Deutsche Regeering een onderzoek naar den financieelen toestand van Duitschland zullen instellen en hun advies zullen geven ten aanzien van de maatregelen, die tot een stabilisatie van de mark zullen kunnen leiden. Het behoort niet tot de onmogelijkheden, dat deze drie personen met de Commissie van Herstel officieus samen zullen komen, zoodat wellicht thans eens wat practischer maatregelen dan tot nu toe het geval is geweest, voorgesteld zullen worden. Ondanks dit vooruitzicht echter heeft de mark haar teruggaande richting niet in een voorwaartsche kunnen veranderen. In het bijzonder dient de aandacht te worden gevestigd op de omstandigheid, dat de buitenlandse beurzen de mark nog lager gewaardeerd hebben, dan de Deutsche deviezen-handel zelf heeft gedaan, waaruit blijkt, dat eventuele maatregelen van de Regeering slechts tot op zekere hoogte effectief kunnen zijn. Veel hangt af van het vertrouwen, dat het buitenland ten aanzien van den Deutschen economischen toestand voor het oogenblik en voor de toekomst koestert.

Zooals reeds gezegd, kon op de effectenbeurs de hausse met onverminderde kracht voortgang hebben. In de berichtperiode heeft zich het zwaartepunt echter naar de markt der binnenlandsche aandelen verlegd. Het niet meer „hamsteren“ van goederen en de onmogelijkheid — ten gevolge van de deviezen-voorschriften — vlottende middelen in vreemde betalingsmiddelen te beleggen, heeft het beleggingzoekende publiek nog meer dan vroeger naar de effectenmarkt gedreven. Het index-cijfer is dan ook van 1383 tot 1523 gestegen. Behalve de daling van de mark hebben echter ook andere factoren hun stimulerende werking uitgeoefend. Zoo werd o.a. bekend, dat de heer Hugo Stinnes een zeer groot bedrag aan aandelen in de Berliner Handels-Gesellschaft heeft aangekocht, welk bericht in de pers allerlei kritische en pessimistische commentaren heeft doen ontstaan. Men wees erop, dat thans voor de banken het gevaar van vreemden invloed, maar dan door Duitschers uitgeoefend, ontstond en dat in dit speciale geval een botsing tusschen twee zoo markante figuren als Stinnes en Fürstenberg (de leider van de B. H. G.) niet zou kunnen uitblijven. De beurs echter was van andere meening en begroette de transactie met een hoogere waardeering van alle in eenig verband met het Stinnes-concern staande bank-aandelen; zij beschouwde de toenadering van Stinnes tot de Berliner Handels-Gesellschaft als een zeer toe te juichen samengaan van belangen en als een brug tusschen de Rijnsch-Westfaalsche en de Oost-Duitsche grootindustrie.

Te Londen heeft men echter wel in zeer sterke mate de houding van afwachten aangenomen, waarvan in den aanvang van dit overzicht sprake is geweest. Alles heeft hiertoe dan ook bijgedragen en speciaal het bekend worden van den datum der nieuwe verkiezingen. Zag het er een week geleden nog naar uit, dat deze tot na 6 December (den datum van ratificatie van de overeenkomst met Ierland) verschoven zou worden, bij nader inzien heeft de nieuwe Regeering het beter geoordeeld het land — en ook de beurs — zoo kort mogelijk in onzekerheid omtrent den uitslag te laten. Het behoeft geen betoog, dat dit besluit door de zakenwereld sterk is toegejuicht; de kansen van het nieuwe kabinet zijn door dezen maatregel nog gestegen. Een niet te onderschatten moreelen steun heeft het conser-

vatieve bewind voorts gekregen door de rede van den heer McKenna, die als lid van de liberale partij openlijk heeft verklaard de handels-politiek van de conservatieve groep goed te keuren.

Inmiddels is hierdoor het perspectief natuurlijk niet duidelijker geworden, waardoor de houding van de beurs volkomen verklaarbaar wordt. Ook de aanstaande oplossing der Turksche kwestie kan nog te veel verrassingen bieden, dan dat een opgewekte houding van de markt verwacht zou kunnen worden.

Te Parijs is de aandacht volkomen in beslag genomen door de verontrustende daling van den Franc, die weliswaar thans eenigszins tot staan is gekomen, doch die de vrees voor de herhaling heeft laten voortbestaan. Voor een deel natuurlijk staat die reactie in verband met den voortdurenden val van de Mark, waardoor het binnenkomen van eenigszins belangrijke bedragen uit de Deutsche bron als een utopie moet worden beschouwd. Dit alleen echter heeft niet een zoo sterken val kunnen veroorzaken; de vooruitzichten toch op een herstel van de Mark waren eenigen tijd geleden ook niet groot. Veeleer moet worden gedacht aan een samenloop van allerlei omstandigheden, waarvan de Marken-reactie er één was. Een tweede wordt geacht te zijn een wissel-operatie van Engeland, welk land, teneinde te voldoen aan den eersten termijn van betaling der achterstallige rente op de Amerikaansche schuld, voor een bedrag van circa 50 miljoen dollar aan Fransche wissels zou hebben verkocht. Voorts is vermoedelijk door bepaalde kringen met wat meer nadruk de aandacht gevestigd op den toestand van de Fransche schatkist en van de Fransche begroting, welke laatste voor de gewone middelen met een deficit van 4 milliard en voor de buitengewone met één van niet minder dan 28 milliard sluit. Af te wachten blijft of de thans ingezette daling ernstige gevolgen voor het economisch leven van Frankrijk met zich zal brengen; onmogelijk zou dit niet zijn, als men in aanmerking neemt, dat de buitenlandsche waarde van den Franc tot voor een week op ongeveer 40 pCt. van de goud-pariteit werd gesteld terwijl de index-cijfers van den groothandel in Frankrijk zelf een koopkracht van slechts circa 25 pCt. aantoonde.

De beurs te New York is gedurende de jongste week ook niet zoo opgewekt geweest als in den laatsten tijd als regel het geval was. Het duurdere geld heeft hier vermoedelijk een rol gespeeld. Langzamerhand beginnen de herfsteischen zich te doen gelden en waar de oogst overvloedig is geweest, zullen die eischen waarschijnlijk niet al te bescheiden worden. Waar voorts het Federal Reserve Systeem voor het eerst sedert zijn oprichting in een *normaal* jaar zijn functie zal moeten uitoefenen en men op het gelukken hiervan niet al te gerust is, heeft de beurs tevoren reeds de mogelijkheid van een stroeve geldmarkt in dalende koersen verdisconteerd.

Ten onzent is de beleggingsmarkt iets gunstiger gedisponeerd geweest, hoewel de differenties tot een minimum beperkt bleven. Wat binnenlandsche staats- en koloniale papieren betreft werd de aandacht getrokken door de iets geringere veerkracht van de Indische soorten, vermoedelijk in verband met de niet zeer gunstige begroting. Van buitenlandsche soorten bleven Brazilianen aangeboden in verband met de houding voor deze fondsen te Londen.

	23 Oct.	27 Oct.	30 Oct.	Rijzing of daling.
6 1/2% Nederland 1922	97 ⁵ / ₈	98	98 ¹ / ₁₆	+ 7 ¹ / ₁₆
5 0/0 „ 1918	87 ⁵ / ₁₆	87 ¹ / ₄	87 ¹ / ₄	- 1 ¹ / ₁₆
4 1/2 0/0 „ 1916	87 ¹ / ₂	88 ⁷ / ₁₆	87 ⁵ / ₈	+ 1 ¹ / ₈
4 0/0 „ 1916	80 ¹ / ₄	80 ¹ / ₄	80 ¹ / ₄	—
3 1/2 0/0 „	72 ¹ / ₂	71	71	- 1 ¹ / ₂
3 0/0 „	61 ⁵ / ₈	61 ¹ / ₄	61 ³ / ₈	- 1 ¹ / ₄
2 1/2 0/0 Cert. N. W. S.	52	52	52	—
7 0/0 Oost-Indië 1921	101 ¹ / ₁₆	101 ¹ / ₁₆	100 ⁷ / ₈	- 3 ¹ / ₁₆
6 0/0 „ 1919	96 ¹ / ₁₆	96 ¹ / ₁₆	96 ¹ / ₁₆	—
5 0/0 „ 1915	93	93 ¹ / ₈	93	—
4 0/0 Oostenr. Kronenrente	3	—	—	—
5 0/0 Rusland 1906	5 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₄	- 1 ¹ / ₄
4 0/0 Rusl. bij Hope & Co.	5 ³ / ₄	—	5 ¹ / ₁₆	- 11 ¹ / ₁₆
4 0/0 Japan 1899	65 ¹ / ₂	—	—	—
5 0/0 Brazilië 1895	51	47 ¹ / ₂	49 ¹ / ₄	- 1 ³ / ₄
8 0/0 San Paulo 1921	93 ⁵ / ₈	91 ³ / ₄	92 ⁷ / ₈	- 3 ¹ / ₄
6 0/0 Amsterdam 1920	100 ¹ / ₄	100 ¹ / ₄	—	—
7 0/0 Rotterdam 1920	101 ³ / ₄	102 ³ / ₈	102 ¹ / ₄	+ 1 ¹ / ₂
7 0/0 Staatsspoor	100 ¹ / ₈	—	—	—

Op de *aandeelenmarkt* is een vrij heftige reactie ingetreden, die deels aan een natuurlijke teruggang is toe te schrijven, na de eenigszins geforceerde hausse van de laatste twee weken, deels het gevolg is van berichten, speciale afdelingen meer of minder affecteerd. Zoo werd de ge-

heele cultuurmarkt getroffen door het bericht, dat de speciale uitvoer-heffingen op suiker, koffie, thee en tabak ten bate van de Indische schatkist nog voorloopig gedurende een jaar van kracht zullen blijven, terwijl bovendien een heffing op petroleum zal worden ingevoerd. Toch was het opvallend, dat de reactie uit dien hoofde niet al te omvangrijk is geweest; veel materiaal werd niet uitgevoerd en de druk, die op de koersen werd uitgeoefend, kwam in de meeste gevallen van de zijde van den beroepshandel.

Een uitzondering op den regel vormden hier aandeelen Nederlandsch-Indische Handelsbank, die vrij sterk gevraagd bleken in verband met officieuze mededeelingen aangaande een gunstigen gang van zaken in het bedrijf. Overigens waren bank-aandeelen over het algemeen eerder aangeboden, hetgeen nog sterker het geval werd op den laatsten beursdag der berichtperiode, toen het bericht omtrent ontslag en salaris-vermindering aan de Amsterdamsche Bank het volle effect op de betrokken, zoowel als op andere soortgelijke aandeelen kon uitoefenen.

Ook *rubberwaarden* konden zich niet aan de algemeene tendens onttrekken, ondanks de vaste houding van het artikel. *Tabakswaarden* verlieten de berichtperiode met groote nadeelige verschillen, doch dit was eerder een gevolg van de beperktheid van den handel dan van omvangrijk aanbod.

	23 Oct.	27 Oct.	30 Oct.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	132	—	127	- 5
Incasso Bank	97 ³ / ₄	97 ³ / ₄	—	—
Koloniale Bank	132	125 ¹ / ₂	129 ³ / ₄	- 2 ¹ / ₄
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	138 ³ / ₄	134 ¹ / ₄	136 ¹ / ₂	- 2 ¹ / ₄
Rotterd. Bankvereniging...	96	93 ³ / ₄	95	- 1
Amst. Superfosfaatfabriek...	40 ¹ / ₂	40 ¹ / ₂	40 ¹ / ₈	- 3 ¹ / ₈
Van Berkel's Patent	45 ¹ / ₄	38	39 ³ / ₄	- 5 ¹ / ₂
Gouda Kaarsen	84 ¹ / ₂	76	80 ¹ / ₂	- 4
Holl. Draad- en Kabelfabriek	80	75 ¹ / ₄	79	- 1
Jurgens' Ver. Fabr. gew.aand.	42 ³ / ₈	39 ³ / ₄	38 ¹ / ₂	- 3 ⁷ / ₈
„ „ „ pr. aand.	57 ³ / ₄	55 ¹ / ₄	57 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₄
Leerdam Glasfabrieken	47 ³ / ₄	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	257 ¹ / ₄	245	—	- 12 ¹ / ₄
Vereenigde Blikfabrieken...	93 ¹ / ₄	93 ¹ / ₄	95	+ 1 ³ / ₄
Vereen. Chemische Fabrieken	38	39	39	+ 1
Compania Mercantil Argent.	38 ³ / ₄	37 ³ / ₄	38 ³ / ₄	- 3 ¹ / ₈
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	162	154 ¹ / ₁₆	159	- 3
Handelsver. Amsterdam	368 ¹ / ₂	359	365	- 3 ¹ / ₂
Handelsverg. Reis & Co.	29	26 ³ / ₄	29	—
Int. Crediet- en Handelsverg.	—	—	—	—
Rotterdam	163	166	—	+ 3
Linde Teves & Stokvis	82	75	75	- 7
Tels & Co's Handel-Mij.	13	9	9 ³ / ₄	- 3 ¹ / ₄
Redjang Lejong Mijnb.-Mij.	103 ¹ / ₂	—	—	—
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	133 ³ / ₄	132	133 ³ / ₁₆	- 9 ¹ / ₁₆
Kon. Petroleum-Mij.	442 ¹ / ₂	437 ³ / ₄	434 ¹ / ₂	- 8
Orion Petroleum-Mij.	—	—	—	—
Afgest. Aand.	39 ¹ / ₄	38 ³ / ₄	39 ¹ / ₄	—
Steauna Romana Petroleum	—	—	—	—
Mij. ... Afgest. Aand.	34 ³ / ₄	33 ¹ / ₄	—	- 1 ¹ / ₂
Amsterdam-Rubber-Mij.	115 ³ / ₄	108 ³ / ₄	110	- 5 ¹ / ₄
Nederl.-Rubber-Mij.	65 ¹ / ₄	56 ¹ / ₂	58 ³ / ₄	- 6 ¹ / ₂
Oost-Java-Rubber-Mij.	174 ¹ / ₂	156 ¹ / ₂	162 ¹ / ₂	- 12
Deli-Batavia Tabak Mij. ...	284 ¹ / ₂	269	269 ¹ / ₂	- 15
Deli-Maatschappij	230	218 ¹ / ₂	222	- 8
Senembah-Maatschappij ...	329 ¹ / ₂	305 ¹ / ₂	307	- 22 ¹ / ₂

De *scheepvaartmarkt* was eveneens ongunstig gedisponeerd. Speciaal aandeelen Koninklijke Hollandsche Lloyd waren op sommige dagen gedrukt in verband met mededeelingen omtrent een voor aandeelhouders ongunstige reorganisatie, hetgeen echter categorisch is tegengesproken.

	23 Oct.	27 Oct.	30 Oct.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	129	122 ³ / ₄	124	- 5
„ „ „gem.eig.	113 ¹ / ₄	107 ¹ / ₄	—	- 6
Hollandsche Stoomboot-Mij.	35 ¹ / ₄	26 ¹ / ₄	29	- 6 ¹ / ₄
Java-China-Japan-Lijn	77 ¹ / ₂	—	74	- 3 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd ...	23 ¹³ / ₁₆	18 ³ / ₈	18 ¹ / ₂	- 5 ⁵ / ₁₆
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	66 ³ / ₄	58 ³ / ₄	62 ¹ / ₂	- 4 ¹ / ₄
Konink. Paketvaart-Mij. ...	87	85 ¹ / ₂	—	- 1 ¹ / ₂
Maatschappij Zeevaart	64	—	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie...	98 ¹ / ₂	94 ¹ / ₂	94 ¹ / ₂	- 4
Nievelt Goudriaan	111	110 ¹ / ₂	108	- 3
Rotterdamsche Lloyd	127 ¹ / ₂	121	120 ¹ / ₂	- 7
Stoomv.-Mij. „Nederland” ...	137	129 ¹ / ₄	130	- 7
„ „ „Noordzee” ...	38	32	34	- 4

De *Amerikaansche afdeling* was stil en in aansluiting aan Wallstreet lager.

	23 Oct.	27 Oct.	30 Oct.	Rijzing of daling.
Americ. Smelting & Refining	63 ³ / ₈	60 ⁵ / ₈	60 ⁵ / ₈	- 2 ³ / ₄

	23 Oct.	27 Oct.	30 Oct.	Rijzing of daling.
Anaconda Copper	106 ⁷ / ₁₆	103 ¹ / ₂	102 ¹ / ₂	— 3 ¹⁵ / ₁₆
Studebaker Corp.	137 ³ / ₄	133 ³ / ₄	136	— 1 ³ / ₄
Un. States Steel Corp.	111 ³ / ₄	110 ¹ / ₈	111	— 3 ¹ / ₄
Atchison Topeka.....	110 ¹⁵ / ₁₆	110	—	— 1 ¹⁵ / ₁₆
Erie	15 ¹⁵ / ₁₆	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₄	— 1 ¹ / ₁₆
Southern Pacific.....	98 ¹ / ₈	—	98 ¹ / ₄	+ 1 ¹ / ₈
Union Pacific	155	153 ¹ / ₂	—	— 1 ¹ / ₈
Int. Merc. Marine orig. gew.	15 ¹ / ₄	14 ¹ / ₂	14	— 1 ¹ / ₄
" " " " pref.	59 ³ / ₈	57 ⁷ / ₈	57	— 2 ³ / ₈

De geldmarkt werd iets stroever; prolongatie 4¹/₄ à 4¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

Tarwe. De toestand van de graanmarkten is niet veel veranderd. Leek het aan het eind van de vorige week, dat de hoogste prijs in Chicago voorloopig bereikt was, na een aanvankelijke reactie trad weder een rijzing in, die vooral veroorzaakt werd door de groote vraag naar tarwe te Winnipeg, waardoor die markt steeg en op vrijwel de hoogste prijzen van het seizoen sluit. De vraag naar Canadese tarwe is in Europa groot geweest, daar die graansoort op het oogenblik de goedkoopste was. Van Canada blijft verreweg de meeste tarwe komen en ofschoon de vooruitzichten voor de nieuwe oogsten zoowel in Argentinië als in Australië zeer gunstig zijn, op het oogenblik merkt het Noordelijk Halfronnd van de concurrentie van Zuidelijk Halfronnd nog slechts heel weinig. Het is opmerkelijk, welke groote hoeveelheden tarwe geregeld door Italië betrokken worden, terwijl ook Frankrijk doorgaat niettegenstaande zijn dalende valuta, van week tot week aanzienlijke kwantiteiten te importeeren. De wereldverscheppingen waren weliswaar groot, maar aangezien de bovengenoemde twee landen op zoo'n aanzienlijk deel beslag leggen, is hetgeen overblijft voor het Vereenigd Koninkrijk, nu niet zoo groot, dat het voldoende de voorraden kan aanvullen. Waarschijnlijk zal dit wel spoedig veranderen, daar er regelmatig nieuwe zaken tot stand komen. Ook zijn reeds eenige ladingen La Platatarwe voor Januari/Februari aflading gehandeld. Men verwacht, dat de La Plataoogst vroeg zal zijn, hetgeen natuurlijk van belang is, daar men dan niet meer zoo van Noord-Amerika afhankelijk is en de geheel uitgeputte voorraden aan de zeehavens van de Vereenigde Staten kunnen worden aangevuld.

Opmerkelijk is, dat ook een lading Britsch-Indische tarwe verkocht werd. Het is lang geleden, dat deze tarwe in Europa aankwam, doch van nu af aan, mag men regelmatig althans matige afladingen tegemoetzien.

Duitsland koopt nog steeds geen tarwe. Men zal zich behalve met een zekere hoeveelheid buitenlandsche rogge en gerst behelpen met den eigen oogst, die, zooals men weet,

zeer klein is. Gelukkig evenwel geeft een zeer groote oogst van aardappelen eenige compensatie.

Mais. De toestand veranderde niet veel. Groote verscheppingen vooral van La Plata deden de vraag vooral voor deze laatste soort verflauwen, te meer, daar de kwaliteit slecht blijft. De prijzen zijn daardoor wel eenigszins gedaald. Noord-Amerika bood ook iets ruimer aan, doch Chicago toonde wederom neiging tot stijgen.

Gerst was flauw in verband met ruimer aanbod van den Donau en in overeenstemming met de daling der franken. Waarschijnlijk zal er op de verlaagde prijzen aanmerkelijk betere vraag komen.

Rogge blijft goed gevraagd. De markten in Noord-Amerika blijven vast gestemd.

Haver. Europa gaat voort haver te koopen, daar bijna overal de oogsten slecht zijn.

Lijnzaad. De verscheppingen zijn betrekkelijk ruim, zoowel van Argentinië als van Indië. De prijzen blijven goed gehandhaafd, niettegenstaande de berichten uit Argentinië, die wijzen op een recordoogst, die bovendien zeer vroeg zal zijn.

Markten in Nederland. Er was regelmatig vraag voor spoedig leverbare tarwe, waarvoor deze week voornamelijk La Platatarwe in aanmerking kwam. Voor mixed mais verbeterde de stemming aanmerkelijk, daar de disponibele mais vlot werd opgenomen, en ook de prijzen voor de eerst verwachte booten wederom aanmerkelijk opgingen. Voor La Platamais weinig attentie. De kwaliteit was zeer onbevredigend, wat de vraag deed verminderen. Lijnzaad, regelmatig kleine zaken tot betrekkelijk hooge prijzen.

SUIKER.

Door de weersomstandigheden gedwongen, moesten verschillende fabrieken in Duitschland den aanvang der campagne uitstellen, zoodat deze in plaats van vroeg, dit jaar ongeveer twee weken te laat geopend werd. De kwaliteit der bieten zoowel als het suikergehalte geven echter reden tot tevredenheid na de periode van zonneschijn, welke juist achter den rug ligt. Het Duitsche gouvernement heeft den 3en October een besluit uitgevaardigd, waarbij alle suikerfabrieken en raffinaderijen weder onder controle der Zuckerwirtschaftsstelle der Vereeniging van Deutsche Suikerindustrieelen zijn geplaatst. De ruwsuikerfabrieken moeten hunne geheele productie ter dispositie hiervan stellen, ten nutte der consumptiesuikerfabrieken. Zij blijven echter eigenaars van de suiker, totdat deze aan den consument is afgeleverd. De regeling der consumptie is aan de verschillende Gouvernemen ten van het land opgedragen, hetgeen aanleiding zal geven tot de wederinvoering der suikerkaarten op 1 December a.s. in Pruisen.

In Tsjechoslowakije verwacht men eene opbrengst van 750.000 tons ruwe suiker, tegen 653.000 tons verleden jaar.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Lijnzaad Dec.
28 Oct. '22	114 ¹ / ₂	67	41 ¹ / ₂	12,—	7,90	18,65
21 „ '22	110 ¹ / ₄	65 ⁷ / ₈	40 ⁷ / ₈	11,50 ²	8,15 ¹	16,85 ²
28 Oct. '21	105 ¹ / ₂	46 ⁷ / ₈	33 ¹ / ₄	11,90 ¹	7,05	15,90 ¹
28 Oct. '20	204	80	52 ⁷ / ₈	18,85 ²	8,70	22,55 ¹
28 Oct. '19	223 ¹ / ₂	123 ³ / ₄	70 ⁷ / ₈	13,75 ¹	7,50	26,— ¹
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70

¹) per November ²) Februari.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	30 Oct. 1922	23 Oct. 1922	31 Oct. 1921
Tarwe*	14,50	13,75	13,50
Rogge (No. 2 Western) ¹)	11,—	10,90	11,50
Mais (La Plata)	204,—	212,—	174,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²)	204,—	208,—	218,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹)	11,50	11,30	10,75
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹)	14,50	14,75	16,—
Lijnzaad (La Plata) ... ³)	428,—	432,—	344,—

¹) p. 100 K.G. ²) p. 2000 K.G. ³) per 1960 K.G.

*¹) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22/28 Oct. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	22/28 Oct. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	1922	1921
Tarwe	19.361	957.546	1.326.354	—	30.124	37.502	987.670	1.363.856
Rogge	19.965	275.234	131.537	—	—	542	275.234	132.079
Boekweit	—	9.663	6.801	—	—	576	9.663	7.377
Mais	13.482	774.585	847.105	4.205	82.151	86.576	856.736	933.681
Gerst	2.764	120.576	208.001	—	3.597	8.504	124.173	216.505
Haver	2.668	93.795	68.376	—	50	3.345	93.845	71.721
Lijnzaad	1.615	157.181	130.935	3.160	70.055	103.651	227.236	234.586
Lijnkoek	4.130	99.951	93.511	—	1.547	28.823	101.498	122.334
Tarwemeel	815	48.650	49.097	—	5.338	2.734	53.988	51.831
Andere meelsoorten	75	8.837	36.447	—	2.615	1.750	11.452	38.197

Uit Frankrijk wordt bericht, dat het zonnige weer aan het gewas veel goed heeft gedaan en indien de nachtvorsten niet te streng zijn geweest, verwacht men aldaar eene opbrengst van ongeveer 560.000 tons ruve suiker.

In België en Nederland hebben de regens het werk op het veld zeer bemoeilijkt. De laatste Octoberweken waren echter beter, zoodat het rooien der bieten en de levering aan de fabrieken thans in vollen gang zijn. Ook hier is de zonneschijn voor het gewas ten slotte nog bevorderlijk geweest.

De zichtbare voorraden zijn volgens F. O. Licht:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Duitschland 1 Sept.	98.199	63.663	84.959
Tsjechoslowakije 1 Sept. ..	15.389	71.641	65.596
Frankrijk 1 Oct.	44.961	32.006	78.665
Holland 1 Oct.	51.705	9.306	12.310
België 1 Oct.	11.624	4.644	12.627
Engeland 1 Oct.	298.492	306.555	356.861
Totaal in Europa	520.370	487.815	611.018
Vereenigde Staten 11 Oct. ..	74.574	97.785	80.552
Cuba, alle havens, 14 Oct. ..	283.000	1.169.628	309.388
Totaal	877.944	1.755.228	1.000.958

In Amerika bleef de markt vast gestemd. Groote veranderingen in de noteeringen kwamen echter niet voor. De Amerikaanse bietsuiker oogst wordt geschat 650.000 tons te zullen bedragen.

In Cuba zullen reeds eenige fabrieken begin December met malen een aanvang nemen, maar zal de eigenlijke campagne eerst in het begin van Januari geopend worden. Willett & Gray ramen den nieuwen Cuba oogst op 4.000.000 tons, doch is het oogenblik voor eene betrouwbare schatting wel wat vroeg.

De laatste Cubastatistiek luidt als volgt:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Weekontvangst. tot 21 Oct. ..	23.000	5.000	1.672
Tot. ontv. 1 Jan.-21 Oct. ..	3.820.000	3.247.860	3.533.920
Werkende fabrieken	—	1	—
Weekexport tot 21 Oct. ..	51.000	11.000	4.394
Tot. sed. 1 Jan.-21 Oct. ..	3.542.000	2.084.740	3.513.132
Tot. voorr. op 21 Oct.	254.000	1.165.000	306.666

Op Java kwamen weer eenige afdoeningen uit de 1e hand in nieuwen oogst suiker tot stand tot bekende prijzen.

Hier te lande was de markt de afgelopen week kalm gestemd. In de prijzen kwam niet veel verandering. De omzet bedroeg ongeveer 1200 tons. Met Engeland werd het een en ander afgedaan.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct.	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Granulated c.t.f.	
			October/December	October	
24 Oct. '22	f 22 ⁷ / ₁₆	Sh. 56/9	Sh. 19/-	Sh. 23/6	\$ cts. 5,53
17 " '22	„ 22 ¹ / ₈	56/-	19/-	22/6	5 53
24 Oct. '21	„ 22 ¹ / ₄	55/6	18/3	20/6	4,11/4 00
24 Oct. '20	„ —	116/-	47/-	—	8,52
4 Juli '14	„ 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3 26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 25 October 1922.

Na een kleine reactie in het begin van de week is de prijs van Amerikaanse katoen weer hooger geworden en Middling is thans 1/2 d. per lb. duurder dan een week geleden. De voornaamste redenen voor deze verhooging zijn de verbeterde vraag uit de industrie in Amerika, de vaste effectenbeurzen en de dekkingsaankopen door baissiers. Egyptische katoen is tot nu toe niet gestegen, niettegenstaande de vrij goede vraag. Het 3e Ginnersrapport, dat spoedig gepubliceerd zal worden, zal waarschijnlijk wel een groote verbetering aantoonen.

De invloed van de hoogere katoenprijzen heeft tot nu toe nog geen gevolgen gehad voor de katoenspinnerijen, daar het nog steeds zeer moeilijk is voor garens hoogere prijzen te bedingen. Wel zijn de meeste voorraden thans verkocht, zoodat spinnerijen voor nieuwe contracten weer betere prijzen kunnen vragen. De vraag voor het binnenland blijft echter vrij gering, terwijl ook voor export voor het Verre Oosten slechts weinig omgaat en noch Indië noch China orders van betekenis zenden. In cops voor Holland is nog al wat gedaan, doch de meeste markten van het vasteland

kunnen door de ongunstige wisselkoersen minder koopen dan zij misschien wel zouden willen. Als men de berichten in de Manchester Guardian mag gelooven is de textielindustrie in Engeland in een slechter conditie dan die in de meeste Europeesche landen. Egyptische garens blijven vast, maar de vraag is slechts van weinig betekenis.

Prijzen van manufacturen zijn deze week hooger ook al door de vastere prijzen voor katoen en garens. Wel zijn er nog al aanvragen aan de markt, maar de meeste overzeesche koopers hebben nog geen moed om tot de tegenwoordige prijzen bij te koopen. Over het algemeen is men „bullish” gestemd, doch of ook hierdoor het vertrouwen op de overzeesche markten zal worden hersteld is voorloopig nog te betwijfelen. Biedingen van China zijn zeer teleurstellend, maar Indië en ook de andere kleinere markten toonen meer belangstelling, hoewel de biedingen in de meeste gevallen te laag zijn. Over het algemeen zijn zaken slecht en de enkele orders, die nog tot stand komen zijn dikwijls voor producenten zeer verliesgevend.

	18 Oct. 25 Oct.	Oost. koersen.	17 Oct. 24 Oct.
Liverpoolnoteeringen	T.T. op Indië	1/3 ⁵ / ₈	1/3 ⁵ / ₈
F.G.F. Sakellaridis 17,75 17,75	T.T. op Hongkong 2/5 ¹ / ₂	2/5 ¹ / ₂	2/5 ¹ / ₂
G.F. No. 1 Oomra 9,05 9,20	T.T. op Shanghai. 3/4	3/3 ¹ / ₄	

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	28 Oct. '22	21 Oct. '22	14 Oct. '22	28 Oct. '21	28 Oct. '20
New York voor Middling ..	24,30 c	23,95 c	22,50 c	19,45 c	22,60 c
New Orleans voor Middling	23,25 c	23,12 c	21,75 c	18,75 c	21.— c
Liverpool voor Fy Middling	14,29 d ¹	13,65 d ²	13,30 d	12,72 d	18,21 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens.
(In duizendtallen balen)

	1 Aug. '22 tot 28 Oct. '22	Overeenkomstige perioden	
		1920—21	1919—20
Ontvangsten Gulf-Havens..	1755	1532	1243
„ Atlant.Havens	394	583	318
Uitvoer naar Gr. Britannië	394	415	406
„ „ 't Vasteland.	856	1215	589
„ „ Japan etc...	—	—	—

Voorraden in duizendtallen	27 Oct. '22	28 Oct. '21	29 Oct. '20
Amerik. havens.....	1093	1553	1121
Binnenland.....	1270	1368	1134
New York	—	134	23
New Orleans	—	446	282
Liverpool	621	767	810

1) 27,10. 2) 20,10.

KOFFIE

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk).
Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
28 Oct. 1922	1.663.000	18.250	2.266.000	23.600	6 ¹ / ₄
21 „ 1922	1.676.000	18.100	2.306.000	23.500	6 ¹ / ₈
14 „ 1922	1.713.000	16.875	2.343.000	23.200	6 ¹ / ₃₂
28 Oct. 1921	1.738.000	12.400	2.987.000	15.400	8 ¹ / ₁₆

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgeloopt week	Sedert 1 Juli	Afgeloopt week	Sedert 1 Juli
28 Oct. 1922....	74.000	1.204.000	171.000	2.434.000
28 Oct. 1921....	85.000	1.570.000	183.000	2.990.000

COPRA.

De markt was deze week vast gestemd, bij voortdurende goede consumptievraag.

De noteeringen zijn:

Java f.m.s. stoomend	f 27,50
„ „ December/Februari	„ 27,62 ¹ / ₂
30 October 1922.	

RUBBER.

De markt bleef in de afgelopen week vrijwel onveranderd en slechts kleine fluctuaties vonden plaats. Prijzen kunnen zich op het verhoogd niveau tot dusverre handhaven.

De slotnoteeringen zijn:

	einde voorafgaande week:	
Prima Crêpe October	63 ct.	62 1/2 ct.
" " Nov./Dec.	62 1/2 "	62 1/2 "
" " Jan./Maart	63 1/2 "	63 1/2 "
Smoked Sheets October	63 1/2 "	63 1/2 "
" " Nov./Dec.	64 1/2 "	64 1/2 "
" " Jan./Maart.	65 "	65 "

30 October 1922

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 30 September 1922.

Importeurs:	Voorr.	Aanv.	Verk.	Voorr.
	1 Jan. 1922	tot 30 Sept.	tot 30 Sept.	op 30 Sept.
H. G. Th. Crone.....	115	5623	5718	20
Edgar & Co.....	—	2445	2311	134
Van Eeghen & Co.	—	6409	6409	—
Handel en Cultuur Mij. ...	44	3952	3941	55
Hnd.Venn v/h.Maintz & Co.	199	1687	1886	—
Hand. Verg. Reiss & Co...	—	124	124	—
Van Heekeren & Co.	—	2041	2041	—
Hoving & Beer.....	157	464	549	72
Internationale Prod. Cie.	348	1753	2101	—
Koning, Teves & Co.	—	805	805	—
Landb. Mij. „Geboegan”..	64	88	152	—
Mendes, de Jong & Co.	—	95	95	—
A. Merens.....	—	1626	1626	—
Mirandolle, Voûte & Co..	—	11842	11825	17
Wm. H. Müller & Co.....	—	1276	1276	—
Ned. Mij. v. Overzeehandel	3617	1510	5127	—
C. Strauss Evans	—	472	472	—
W. Tengbergen & Co.....	—	390	390	—
Weise & Co.....	1298	7101	8301	98
Zweedsche Oost-Ind. Cie.	173	2368	2541	—
Order.....	—	1284	1284	—
	6015	53355	58974	396

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
30 Oct. 1922..	nom.	63.2/6	184.10/-	26.10/-	37.-/-
23 „ 1922..	nom.	62.10/-	173.5/-	25.10/-	35.17/6
16 „ 1922..	nom.	62.15/-	169.-	25.10/-	33.15/-
9 „ 1922	nom.	93.5/-	164.-	25.2/6	33.-
31 Oct. 1921..	nom.	66.2/6	156.12/6	24.-	26.-
20 Juli 1914..	51/4	16.-	145.15/-	19.-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.
SCHEEPVAART.
GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
23-28 Oct. 1922	—	—	13 c. 1	3/-	26/-	26/-
16-21 „ 1922	—	—	13 1/2 c. 1	2/10 1/2	25/3	25/3
24-29 Oct. 1921	—	—	4/1 1/2	4/1 1/2	18/9	18/9
25-28 Oct. 1920	—	—	13/6	13/6	95/-	95/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
23-28 Oct. '22	7/7	12/-	13/9	14/5	5/4	8/-
16-21 „ '22	7/9	11/7 1/2	13/9	15/-	5/4	8/-
24-29 Oct. '21	7/9	13/-	15/-	22/-	6/3	8/9
25-30 Oct. '20	—	—	—	—	—	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
23-28 October .. 1922..	24/3	25/6	30/-	32/-
16-21 „ 1922..	24/-	25/-	30/-	31/3
24-29 October .. 1921..	—	—	—	—
25-30 October .. 1920..	80/-	112/6	—	—
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) Amer. cents p. 100 lbs.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Verschenen:

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—. Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richte men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hooghweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postchèque en girorekening No. 8408, Rotterdam.

ADVERTENTIËN.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang
Vier droogdokken met lichtvermogen tot 46000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam